

P11

108

1925

Y. I. I.

Călindarul

Foii Noastre“- „Secerişul“

pe anul

1928

Stăni
Amos Carcea, învăţător
Chesint

p. 4. Labrari
Jud. Timiş

C L U J

RDEALUL" Institut de Arte Grafice, Strada Memorandului 22.

BANCA AGRARĂ S. A. CLUJ

este cea mai mare bancă românească înființată după războiu, spre a veni în ajutorul populației dela sate prin credite eștine și de lungă durată.

Primește depuneri spre fructificare în condițiunile cele mai avantajoase; impozitul către stat se plătește de bancă. — Are legături în toate țările și în special în America, de unde poate să încaseze cecuri și ori ce plăți ar veni în țară.

*Indreptați-Vă cu toată încrederea
către Banca Arară !*

„ARDEALUL“

S. A. CLUJ,

STRADA MEMORANDULUI 22.

**Cel mai mare Institut de
Arte Grafice din Ardeal.**

**Efectuază toate comenzile
în timpul cel mai scurt, cu
prețurile cele mai modeste:**

**Cărți, Registre și toate impri-
matele pt. casele comerciale
și industriale.**

P. 11 1563

Cea mai mare fabrică română de porțelan

„IRIS“ S. A. CLUJ

Are în depozit tot felul de articole de
porțelan. Sobe de teracotă
și cărămizi refractare.

(Cărămizi cari re-
zistă focului)

Constructori, adresați-Vă pentru
țigle și cărămizi rezistente și bine arse la

Cărămidăria Orașului s. a.
Cluj,

Calea Regele Ferdinand No. 36

Engrosiștilor li se fac condițiuni
favorabile !

BANCA AGRARA

S. A. CLUJ

prin sucursalele sale din Timișoara, Beiuș,

Lipova și Orșova și prin corespondenții

săi din țară și străinătate poate face

plăți și încasări pe toate piețele în

timpul cel mai scurt și pe lângă un

comision minimal.

Călindarul
„Foi Noastre”-
„Secerișul”

pe anul

1928

~~P-16-214~~

C L U J

„ARDEALUL” Institut de Arte Grafice, Strada Memorandului 22.

De

Le

M

M

Jo

View

Sân

Dun

Lu

Ma

Me

Join

Vin

Sa

Du

Lu

Ma

Me

Joi

Vir

Sân

Due

Lur

Man

Me

Joi

Vin

Sân

Lun

Mar

IANUARIE 31 zile

Duminică	1	† Sf. Vasile Anul Nou
Luni	2	Păr. Silvestru
Marți	3	Sf. Profet Malahia
Mercuri	4	Sobor. Sf. 70 Apostoli
Joi	5	Ajunul Bobotezei (Post)
Vineri	6	† Botezul Domnului
Sâmbătă	7	† Sf. Ioan Btezătorul
Duminică	8	Păr. George Hozev.
Luni	9	† Martir Polievct
Marți	10	Păr. Grigorie al Nisei
Mercuri	11	Cuv. Teodosie
Joi	12	Martira Tatiana
Vineri	13	Sf. Mart. Ermiliu
Sâmbătă	14	Cuv. Părinți uciși
Duminică	15	Cuv. Pavel Tiveul
Luni	16	† Inchin. lanț Sf. Petru
Marți	17	† Cuv. Ant. cel mare
Mercuri	18	Păr. Atanasie și Chiril
Joi	19	Cuv. Macarie Egipt.
Vineri	20	† Cuv. Eftimie cel mare
Sâmbătă	21	Păr. Maxim. Mărt.
Duminică	22	Sf. Apostol Timotei
Luni	23	Martir Clement
Marți	24	Sărb. Națională a Unirii
Mercuri	25	Sf. Grigorie Teologu
Joi	26	Cuv. Xenofont
Vineri	27	† Ad. moașt. Sf. Ioan
Sâmbătă	28	Cuv. Păr. Efrem Sirul
Duminică	29	Martir Ignatie
Luni	30	† Sf. V. Gr. și Ioan
Marți	31	Sf. Dr. Kîr. și Ioan

FEBRUARIE 29 zile

Mercuri	1	Martir Trifon
Joi	2	† Intâmp. Domn.
Vineri	3	Sf. și dreptul Simeon
Sâmbătă	4	Păr. Isidor
Duminică	5	Sf. Mart. Agapia
Luni	6	Vucol Episcopul
Marți	7	Sf. Partenie
Mercuri	8	Mart. Teodor Strat.
Joi	9	Sf. Mart. Nichifor
Vineri	10	Martir Haralambie
Sâmbătă	11	Martir Vlasie
Duminică	12	Păr. Melentie
Luni	13	Cuv. Martinian
Marți	14	Cuv. Avxentie
Mercuri	15	Sf. Op. Onisim
Joi	16	Martir Pamfilie
Vineri	17	Muc. Teodor Tir
Sâmbătă	18	Sâmbăta morților
Duminică	19	Dum. lăsat. de carne
Luni	20	Sf. Leon și Teodor
Marți	21	Sf. Timotei
Mercuri	22	Afl. moașt. Sf. din Ev.
Joi	23	Sf. Mart. Policarp
Vineri	24	† Afl. capului Sf. Ioan
Sâmbătă	25	Păr. Tarasie
Duminică	26	Dum. lăsat. de brânză
Luni	27	Sf. Procopie
Marți	28	Sf. Vasilie Mărturisitorul
Mercuri	29	Sf. Apostol Casian

MARTIE 31 zile

Joi	1	Muc. Evdochia
Vineri	2	Sf. Muc. Teodot
Sâmbătă	3	Sf. Evtropie
Duminică	4	Păr. Gherasim
Luni	5	Sf. Mart. Konon
Marți	6	Sf. 42 Mucenici
Mercuri	7	Sf. Capiton
Joi	8	Teofilact Mărturisitorul
Vineri	9	† Sfinții 40 Mucenici
Sâmbătă	10	Mart. Codrat
Duminică	11	Păr. Sofronie al Ierus.
Luni	12	Cuv. Teofan Mărt.
Marți	13	Ad. Moașt. Păr. Nic.
Mercuri	14	Sf. Benedict
Joi	15	Sf. Mucenic Agapie
Vineri	16	Mart. Savin
Sâmbătă	17	Cuv. Alexie omu l. D-zeu
Duminică	18	Păr. Chiril Arh.
Luni	19	Sf. Hrisant și Daria
Marți	20	Sf. Păr. uciși M. S. Sava
Mercuri	21	Sf. Iacob M. (jum. post.)
Joi	22	Sf. Muc. Vasile
Vineri	23	Sf. Cuv. Nikon
Sâmbătă	24	Cuv. Zaharia
Duminică	25	† Buna Vestire
Luni	26	Sf. Arhanghel Gavril
Marți	27	Sf. Matrona
Mercuri	28	Cuv. Ilar. c. nou (Denie)
Joi	29	Cuv. Păr. Marcu
Vineri	30	Păr. Ioan Scăr. (Denie)
Sâmbătă	31	Cuv. Ipatie (Sâmb. acat.)

APRILIE 30 zile

Duminică	1	Cuv. Maria Egipteanca
Luni	2	Sf. Păr. Titu
Marți	3	Cuv. Nichita Mărtur.
Mercuri	4	Sf. Iosif
Joi	5	Sf. Agatopod
Vineri	6	Sf. Evthie
Sâmbătă	7	Sf. Caliopie (Sâmb. Laz.)
Duminică	8	† Dum. Florilor
Luni	9	Sf. Evpsihie
Marți	10	Sf. M. Terentie
Mercuri	11	Sf. M. Antipa
Joi	12	Sf. Vasile al Parosului
Vineri	13	Cuv. Artemon
Sâmbătă	14	Sf. Martin
Duminică	15	† Sf. Paști
Luni	16	† Sf. Paști
Marti	17	† Sf. Paști
Mercuri	18	Sf. Cuv. Ioan
Joi	19	Sf. Mart. Eupsichie
Vineri	20	Isvorul Tămăduirei
Sâmbătă	21	Sf. Mart. Ianuarie
Duminică	22	Dumineca Tomei
Luni	23	† Sf. Gheorghe
Marți	24	Mart. M. Sava
Mercuri	25	Cuv. Marcu Evang.
Joi	26	Cuv. M. Vasilie
Vineri	27	Sf. Simeon frat. Domn.
Sâmbătă	28	Apostol Iason
Duminică	29	Sf. 9 Mucenici
Luni	30	Sf. Apostol Iacov

MAIU 31 zile

Marți	1	Sărbăt. Muncii
Mercuri	2	Ad. moașt. Sf. Atanasie
Joi	3	Sf. M. Timotei
Vineri	4	Sf. Muceniță Pelaghia
Sâmbătă	5	Sf. Mart. Irina
Duminică	6	Sf. și dreptul Iov
Luni	7	† Arătarea Sf. Cruci
Marți	8	Sf. Ioan Evanghelistul
Mercuri	9	Ad. m. Sf. Nic. (j. prazn.)
Joi	10	Sărb. Națion. a Indep.
Vineri	11	Martir Mochle
Sâmbătă	12	Părintele Epifanie
Duminică	13	Sf. Muc. Glicheria
Luni	14	Sf. Muc. Isidor
Marți	15	Sf. Pahomie c. Mare
Mercuri	16	Păr. Teodot Sfințitul
Joi	17	Sf. Ap. Andronic
Vineri	18	Sf. M. Teodot
Sâmbătă	19	Sf. Muc. Patrichie
Duminică	20	Sf. Muc. Talleleu
Luni	21	† Sf. C-tin și Elena
Marți	22	Sf. M. Vasilisc
Mercur	23	Sf. Mihail (sfâr. prazn.)
Joi	24	† Înălț. D. Ziua Eroilor
Vineri	25	† Afl. cap. Sf. Ioan Botez.
Sâmbătă	26	Ap. Carp
Duminică	27	Sf. Muc. Terapont
Luni	28	Cuv. Nichita
Marți	29	Sf. Muc. Teodosia
Mercuri	30	Sf. Mart. Issac
Joi	31	Joia Moșilor

IUNIE 30 zile

Vineri	1	Muc. Just. Filosoful
Sâmbătă	2	Sâmbăta Moșilor
Duminică	3	† Dum. Rusaliilor
Luni	4	† Sf. Treime
Mărți	5	Sf. Muc. Dorotei
Mercuri	6	Cuv. Visarion
Joi	7	Muc. Teodot
Vineri	8	Ad. moașt. m. Teod. Str.
Sâmbătă	9	Sf. Chiril
Duminică	10	Dum. tuturor Sfinților
Luni	11	Ap. Vartolomei
Mărți	12	Cuv. Onufrie
Mercuri	13	Sf. Muc. Achilina
Joi	14	Profetul Eliseu
Vineri	15	Cuv. Mih. Episcopul
Sâmbătă	16	Sf. Tihon al Amat.
Duminică	17	Martiru Talaleu
Luni	18	Muc. Leontie
Mărți	19	Ap. Iuda, ruda Domn.
Mercuri	20	Sf. Mucenic Metodie
Joi	21	Sf. Mart. Iulian
Vineri	22	Sf. Eysevie
Sâmbătă	23	Sf. Mart. Agripina
Duminică	24	† Nașt. Sf. Ion Bot.
Luni	25	Sf. Mart. Fevronia
Mărți	26	† Sf. David din Tes.
Mercuri	27	Sf. Samson Primit.
Joi	28	Ad. Moașt. Sf. Chiril
Vineri	29	† Sf. Petru și P.
Sâmbătă	30	Sobor. celor 12 Apost.

IULIE 31 zile

Duminică	1	Sfinții Cosma și Dam.
Luni	2	Pun. Vest. M. Domn.
Marți	3	† Sf. Mart. Iacint
Mercuri	4	Păr. Andrei-Cert.
Joi	5	Cuv. P. Atanasie
Vineri	6	Cuv. Sisoe cel mare
Sâmbătă	7	Sf. Toma și Chiril
Duminică	8	Martir Procopie
Luni	9	Sf. Mart. Pangratie
Marți	10	S-ții Mart. din Nicopole
Mercuri	11	Mart. Evfimia
Joi	12	Sf-ții Proclu și Ilarie
Vineri	13	Sob. Arh. Gavriil
Sâmbătă	14	Ap. Achila (Pom. răp.)
Duminică	15	Mart. Kir. și Julita
Luni	16	Sf. Antinoghen
Marți	17	Mart. Marina
Mercuri	18	Mart. Emilian
Joi	19	Cuv. Macrina și Dios
Vineri	20	† Sf. Prooroc Ilie
Sâmbătă	21	Păr. Simeon și Ion
Duminică	22	Cuv. Calinic
Luni	23	Sf. Muc. Trofim
Marți	24	† Mart. Hristina
Mercuri	25	Adormirea Sf. Ana
Joi	26	Mart. Ermolae
Vineri	27	† Sf. Muc. Pantelimon
Sâmbătă	28	Apost. Prohor și Nic.
Duminică	29	† Sf. Maria Magdalena
Luni	30	Apost. Sila și Silvan
Marți	31	† Sf. Evdochin (lăsat sec.)

AUGUST 31 zile

Mercuri	1	Scoat. Sf. Cruci (post)
Joi	2	Ad. moașt. Sf. Ștefan
Vineri	3	Părintele Isachie
Sâmbătă	4	Sf-ții 7 tineri din Efes
Duminică	5	Mart. Evsignie
Luni	6	† Schimb. la față
Marți	7	Sf. Cuv. Dometie
Mercuri	8	Sf. Păr. Emilian
Joi	9	Sf. Apost. Matia
Vineri	10	Mart. Laurențiu
Sâmbătă	11	Sf. Mart. Evplie
Duminică	12	Mart. Fotie și An.
Luni	13	Cuv. Maxim Mărt.
Marți	14	Sf. Prooroc Miheea
Mercuri	15	† Adorm. M. Domn.
Joi	16	Ad. Sf. Mahrame
Vineri	17	Martir Miron
Sâmbătă	18	Mart. Flor. și Lavru
Duminică	19	Mart. Andrei Strat.
Luni	20	Sf. Prooroc Samuil
Marți	21	† Apost. Tadeu
Mercuri	22	Mart. Agatonic
Joi	23	Sf. Martir Lupu
Vineri	24	Sf. Martir Evtihie
Sâmbătă	25	Mut. moașt. Ap. Vartol.
Duminică	26	Mart. Adrian și Nat.
Luni	27	Cuv. Păr. Pimen
Marți	28	† Cuv. Moise Arap.
Mercuri	29	† T. cap. Sf. Ion B.
Joi	30	Sf. Alex. Ioan și Pavel
Vineri	31	Așez. Brăului M. Domn.

SEPTEMBRIE 30 zile

Sâmbătă	1	Sf. Simeon Stălnicul
Duminică	2	Sf. Mart. Mamant
Luni	3	Sf. Mart. Antim
Mărți	4	Sf. Muc. Vavila
Mercuri	5	Proorocul Zaharia
Joi	6	Minunea Arch. Mihail
Vineri	7	Sfințitul M. Sozont
Sâmbătă	8	† Nașt. M. Domn.
Duminică	9	Sf. Păr. Ioachim și Ana
Luni	10	Mart. Minodora
Mărți	11	Sf. Cuv. Teodora
Mercuri	12	Sf. Muc. Avtonom
Joi	13	Sf. Mart. Corn. Sutașul
Vineri	14	† In. Sf. Cruci (post)
Sâmbătă	15	Martir Visarion
Duminică	16	Cuv. Evfimia
Luni	17	Sf. Sofia și fiicele ei
Mărți	18	† Cuv. Evmenie
Mercuri	19	Sf. Muc. Tofim
Joi	20	Mart. Evstatie
Vineri	21	Apostolu Codrat
Sâmbătă	22	Mart., Foca și Iona
Duminică	23	Zămis. Sf. Ion Botez.
Luni	24	Sf. întâia Muc. Tecla
Mărți	25	† Mart. Evfrosina
Mercuri	26	Mut. Sf. Ioan Evang.
Joi	27	Sf. Mucenic Calistrat
Vineri	28	Cuv. Hariton
Sâmbătă	29	Cuv. Chiriac Sihastrul
Duminică	30	Sf. Grigorie Episcopul

OCTOMBRIE 31 zile

Luni	1	Sf. Apostol Anania
Marți	2	Mart. Chiprian și Iust.
Mercuri	3	Sf. Dionisie Areop.
Joi	4	Sf. Muc. Ierotei
Vineri	5	Sf. Mart. Haritina
Sâmbătă	6	† Sf. Apostol Toma
Duminică	7	Martir Serghie
Luni	8	Cuv. Pelaghia
Marți	9	† Sf. Apostol Iacov
Mercuri	10	Sf. Evlampie
Joi	11	Sf. Apostol Filip
Vineri	12	Sf. Prov. și Tarah
Sâmbătă	13	Martir Carp și Papi
Duminică	14	† Cuv. Paraschiva
Luni	15	Martir Luchian
Marți	16	Martir Longhin sut.
Mercuri	17	Profetul Osie
Joi	18	Sf. Ap. și Ev. Luca
Vineri	19	Sf. Prooroc Ioil
Sâmbătă	20	Sf. Artemie (Pom. răp.)
Duminică	21	Cuv. Ilarion cel mare
Luni	22	Păr. Averchie
Marți	23	Sf. Ap. Iacov al Ierus.
Mercuri	24	Mart. Aretha
Joi	25	Sf-ții M. Marc. și Martirie
Vineri	26	† Sf. Dumitru
Sâmbătă	27	Sf. Dimitrie cel nou
Duminică	28	Mucenica Terentie
Luni	29	Sf. Muc Anastasit
Marți	30	† Sf. Zinovie
Mercuri	31	Sf. Apostol Stahie

NOEMBRIE 30 zile

Joi	1	Sf. Cosma și Damian
Vineri	2	Sf. Muc. Achindin
Sâmbătă	3	Sf. Acheys. (Pom. răp.)
Duminică	4	Cuv. Păr. Ioanichide
Luni	5	Sf. Mart. Galaction
Marți	6	† Sf. Pavel Mărt.
Mercuri	7	Sf. 33 M. din Melitina
Joi	8	† Sf. Arh. Mih. și G.
Vineri	9	Martir Onisifor
Sâmbătă	10	Sf. Apostol Olimpie
Duminică	11	Sf. Muc. Mina
Luni	12	Păr. Ioan Milostivul
Marți	13	† Sf. Ion g. de aur (I. sec.)
Mercuri	14	Ap. Filip (dez. pește)
Joi	15	Sf. Martir Gurie
Vineri	16	Sf. Ap. Matei Evang.
Sâmbătă	17	Sf. Păr. Grigorie
Duminică	18	Sf. Mart. Platon
Luni	19	Sf. Prooroc Avid
Marți	20	† Păr. Grigorie Decap.
Mercuri	21	† Intr. în B. (dez. peș.)
Joi	22	Apostol Filimon
Vineri	23	Sf. Păr. Amfilohie
Sâmbătă	24	Păr. Climent Papa
Duminică	25	† Sf. Muc. Ecaterina
Luni	26	Cuv. Alipie Stălp.
Marți	27	† Sf. Iacov Persul
Mercuri	28	Sf. Ștefan cel nou
Joi	29	Muc. Paramon și Fil.
Vineri	30	† Apostol Andrei

DECEMBRIE 31 zile

Sâmbătă	1	Profetul Naum
Duminică	2	Sf. Prooroc Avacum.
Luni	3	Sf. Prof. Sofonie
Marți	4	† Sf. Muc. Varvara
Mercuri	5	† Sf. Sava cel sfințit
Joi	6	† Sf. Ier. Nicolae
Vineri	7	Sf. Filofteia
Sâmbătă	8	Cuv. Patapie
Duminică	9	† Zemis. Sf. Fec. Maria
Luni	10	Sf. Mart. Mina
Marți	11	Păr. Daniil Stâlp.
Mercuri	12	† Sf. Spiridon
Joi	13	Sfinții M. Thirs.
Vineri	14	Sf. Mart. Auxenie
Sâmbătă	15	Mart. Elevterie
Duminică	16	Profetul Angheu
Luni	17	Proorocu Daniil
Marți	18	Sf. Sevastian
Mercuri	19	Sf. Martir Bonifaciu
Joi	20	Muc. Ignatie
Vineri	21	Mart. Iuliana
Sâmbătă	22	Mart. Anastasia
Duminică	23	Sf. 10 Muc. din Kreta
Luni	24	Mart. Evghenia
Marți	25	† Nașterea Domn.
Mercuri	26	† Sob. P. C. Născ.
Joi	27	† Sf. Arh. Ștefan
Vineri	28	† Sfinții 20 mii Muc.
Sâmbătă	29	14 mii prunci uciși de I.
Duminică	30	Sf. Mart. Anisia
Luni	31	Sf. Mart. Melania

Târgurile de vite

din

Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș.

Ianuarie :

- 2 Apoldul de jos (Sibiu).
- Cu 4 zile înainte de Bobotează, Făget (Caraș-Severin).
- Luni din săptămâna primă din Ianuarie, Halmeu (Sătmar).
- Luni după 3 Ianuarie, Tg.-Săcuilor (Treiscaune).
- 5 Sibiu (Sibiu).
- În ajunul Bobotezii, Ineu (Arad).
- 7 Cluj (Cojocna), Iernut (Târnava mică).
- 11 Deva (Hunedoara).
- 13 Tg.-Mureș (Mureș-Turda), Silimeghiu (Sălaj).
- 14 Nimigea ungară (Bihor), Căpâlnaș (Caraș-Severin).
- Duminecă înainte de 15 Ianuarie, Zerindul-mare (Arad).
- Sâmbătă înainte de 16 Ianuarie, Mehadia (C.-Severin).
- 16 Mehadia Caraș-Severin).
- 17 Sântmaria (Hunedoara).
- 20 Gataia (Timiș).
- 22 Aiud (Alba Infr.), Fântânele (M.-Turda).
- Lunia a 3-a din Ianuarie, Baia mare (Sătmar).
- 23 Ilva mare (Bistrița Năsăud), Huedin (Cojocna).
- Vineri după 23 Ianuarie, Buziaș (Timiș).
- 24 Râșnov-(Brașov), Ibașfalău (Târnava-mică).
- 26 Sebeșul săsesc (Sibiu).
- 27 Ilia mureșană (Hunedoara).
- 27—30 Toplița.
- 28 Circhiș (C.-Severin), Zam (Hunedoara).
- Joi înainte de 31 Ianuarie, Caransebeș (C.-Severin).
- Mercuri înainte de Dumineca Ocult, Șomcuta-mare (Sătmar).
- Vineri înainte de Dumineca Ocoli, Vințul de sus (Turda Arieș).

Februarie :

Sâmbătă înainte de 2 Februarie, Pecica-Română (Arad).

2 Sântana (Arad), Nadeşul Săsesc (Târnava mică).

Mărti din săptămână în care cade 2 Februarie, Satu-mare (Sătmar).

3 Măgherani (M.-Turda), Gherla (Solnoc-Dobâca).

4 Vaşcău (Bihor).

Luni din săptămână în care cade 4 Februarie, Careii-Mari (Sătmar).

10 Covasna (Treiscaune).

6 Huedia (Cojocna), Matrici (Mureş-Turda).

11 Reghinul Săsesc (M.-Turda).

12 Haţeg (Hunedoara).

14 Săvârşin (Arad), Tăşnad (Sălaj), Păpăuţi (Treisc.).

17 Beiuş, Sechied (Bihor), Teiuş (Alba-inf.).

18 Salonta-mare (Bihor), Alţina (Sibiu).

22 Mercurea (Sibiu).

Sâmbătă înainte de 13 Februarie, Recaş (Timiş).

La Miercurea Cenuşii r. cat., Turda (Turda Arieş).

Duminecă după Miercurea Cenuşii r. cat. Bistriţa (Bistriţa Năsăud).

27 Vaşcău (Bihor).

În prima zi a postului mare, Şiria (Arad).

Martie :

Luni din săptămână în care cade 1 Martie, Dej (Someş).

Mărţiia primă din postul mare r. c. Huedin (Cojocna).

3 Moritfeld (Timiş).

Duminecă înainte de 4 Martie, Zarand (Arad).

4 Alămor (Alba-inf.), Aleşd (Bihor), Zălau (Sălaj).

Duminecă înainte de 5 Martie, Comloş (Timiş).

9 Petriş (Arad), Cluj (Cojocna), Roteni (M.-Turda).

11 Orăştie (Hunedoara).

12 Diosâg (Bihor), Iernut (Târnava-mică).

13 Mihaifalău (Sălaj), Sighişoara (Târnava-mare).

Duminecă înainte de 16 Martie, Cenadul-mare (Timiș).

16 Oradea-mare (Bihor), Praid (Odorhei), Gârcei (Sălaj).

17 Zlatna (Alba-inf.), Apoldul de sus (Sibiu).

18 Borodul-mare (Bihor).

Luni înainte de 19 Martie, Dezna (Arad), Negrești (Sătmar)

Joi înainte de 19 Martie, Timișoara (Timiș).

19 Șimleul Silvaniei (Sălaj).

36 Tășnad (Sălaj).

Duminecă înainte de 21 Martie, Bârzava (Arad).

Marti din săptămâna în care cade 19 Martie, Satu-mare (Sătmar).

22 Căpâlnaș (C.-Severin), Oravița montană (C.-Severin).

23 Almașul-mare (Cojocna), Mediaș (Târnava-mare).

Sâmbătă înainte de 24 Martie, Deta (Timiș).

Duminecă înainte de de 24 Martie, Mediaș (Târnava-mare).

24 Feldioara (Brașov), Orlat (Sibiu).

25 Tinca (Bihor).

Dumineca primă după jumătatea postului mare r. cat.

29 Marghita (Bihor), Mărculeni (Mureș-Turda).

Mercurea a 3-a din Martie, Baia de Criș (Hunedoara).

Joia a 3-a din Martie, Brad (Hunedoara).

Miercurea a 4-a din postul mare, Zam (Hunedoara).

Sâmbătă din mijlocul postului mare, Hălmagiu (Arad).

La mijlocul postului mare, Ciacova (Timiș).

Dumineca primă din Octomvrie, Moravița (Timiș).

Odorhei (Odorhei).

Luni înainte de Bunavestire, Buteni (Arad).

Duminecă cu 2 săptăm. înainte de Iudita r. c. Semlac (Arad).

Joi înainte de Iudita r. cat., Bocșa montană (C.-Severin).

Vineri înainte de Iudita r. cat. (Martie), Arad (Arad).

Vineri după Iudita r. cat., Agnita (Târnava mare).

Aprilie :

6 Brașov (Brașov), Mehadia (C.-Severin), Birchiș (Caras-Severin).

- 7 Vașcău (Bihor).
 Luni înainte de Florii r. cat., Tg.-Mureș (M.-Turda).
 Marți înainte de Florii r. cat., Câmpeni (Turda-Arieș).
 Mercuri înainte de Florii r. cat., Blaj (Alba-inf.).
 Vineri înainte de Florii r. cat., Cohalm (Târnava-mare).
 Sâmbătă înainte de Florii, Alba-Iulia (Alba-inf.).
 17 Tileagd (Bihor).
 18 Salonta-mare (Bihor).
 20 Gilău (Cojocna).
 22—25 Toplița.
 23 Sâmbăta de jos (Făgăraș).
 24 Bocșa-română (C.-Severin), Codla (Brașov), Gherla (Someș).
 26 Marghita (Bihor), Dragomirești (Maramureș).
 Sâmbătă după Florii, Hălmagiu (Arad).
 Duminecă după Florii, Cermei (Arad).
 Duminecă mai aproape de 1 Aprilie, Varaș (Timiș).
 Lunea primă din Aprilie, Oravița (Timiș).
 Marția primă din Aprilie, Huedin (Cojocna).
 Joia primă din Aprilie Balinț (C.-Severin).
 Joia înainte de Paști, Valea-mare (C.-Severin).
 Mercuri după Paști, Cojocna (Cojocna).
 Vineri după Paști, Vinerea (Hunedoara).
 Lunea după 3 Aprilie, Tauți (Arad).
 Sâmbătă înainte de 6 Aprilie, Mehadia (C.-Severin).
 Mercuri înainte de 7 Aprilie, Vădaș (Arad).
 Sâmbătă înainte de 12 Aprilie, Sânmiclăușul-mare (Timiș).
 Luni din săptămâna în care cade 15 Aprilie, Careii-mari (Sălaj).
 Marți înainte de 15 Aprilie, Uioara (Albainfer).
 Duminecă înainte de 21 Aprilie, Sudna (Timiș).
 Lunea înainte de 24 Aprilie, Cil (Arad).
 Joi înainte de Sf. Gheorghe, Cacova (Timiș).
 Vineri „ de „ Lipova (Timiș).
 Mercuri din săptămâna în care cade sf. Gheorghe Boroșe-biș (Arad).

Înainte de Sf. Todor cu 4 zile, Făget (C.-Severin).

În ajunul Sf. Todor, Abrud (Albainfer.)

Sâmbătă înainte de 23 Aprilie, Chișinău (Arad).

Vineri după 24 Aprilie, Buziaș (Timiș).

Joi înainte de 30 Aprilie Caransebeș (C.-Severin).

Duminecă înainte de 1 Mai, Șepreuș (Arad).

Mai :

Marți din săptămâna în care cade 1 Mai, Satu-mare 2 Morțfeld (Timiș).

Duminecă înainte de 3 Mai Petriș (Arad).

Luni după 2 Mai Tg.-Săcuilor (Treiscaune).

4 Beiuș, Secueini (Bihor), Reghinul-săsesc (M.-Turda).
Jibău Sălaj).

5 Aiud (Albainfer.), Borșa (Cojocna), Lupeni
Odorheiu), Checia rom. (Timiș).

Vineri înainte de 6 Mai Sasca montană (C.-Severin), 6
Căpâlnăș (C.-Severin), Dobra (Hunedoara).

7 Diosâg (Bihor).

Sâmbătă înainte de 9 Mai Pecica ungară (Arad).

9 Tășnad (Sălaj).

Vineri înainte de 10 Mai Lugoj (Caras-Severin).

10 Deva (Hunedoara), Libling (Timiș).

Mercuri înainte de 11 Mai Gurahonț (Arad).

11 Trăscău (Turda-A.).

13 Săvârșin (Arad), Someș-Guruslău (Sălaj), Lăpuș (Someș), Neudorf (Timiș).

Luni înainte de 14 Mai Dezna (Arad).

14 Bistrița (Bistrița-N.), Pui (Hunedoara).

Sâmbătă înainte de 15 Mai Beșenova-mare (Timiș).

15 Petroșeni (Hunedoara).

16 Iarmata, Guttenbrunn (Timiș).

20 Denta (Timiș).

Duminecă înainte de 21 Mai Rudna (Timiș).

21 Cetatea de Baltă (Târnava-mică).

22 Călușeni (Mureș-Turda), Nizhidorf (Timiș).

25 Năsăud (Bistrița-N.).

Duminecă după 25 Mai Șilindia (Arad).

Lunia a 3-a după Sf. Treime r. cat. Agnita (Târnava-mare).

Vineri înainte de Joia verde Maria-Radna (Arad).

Vineri după Joia verde Satù lung (Sătmar), Vinga (Timiș).

Marți din săptămâna în care cade Joia verde Mediaș (Târnava-mare).

Iunie :

Joi înainte de 1 Iunie Timișoara (Timiș).

1 Orăștie (Hunedoara), Căpâlna (Someș).

Duminecă după 1 Iunie Șiria (Arad).

2 Vașcău (Bihor), Curtea (C.-Severin).

3 Zam (Hunedoara), Zălau (Sălaj).

Luni din săptămâna în care cade 3 Iunie Careii mari (Sălaj).

5 Cehul-Silvaniei (Sălaj).

Joia primă din Iunie Balinț (C.-Severin).

Duminecă înainte de 6 Iunie Bârzava (Arad).

Miercuri înainte de 7 Iunie Vădaș (Arad).

7 Sighetul Marmației (Maramureș).

10 Borodul-mare (Bihor), Cluj, Sărmășag (Sălaj).

11 Săliște (Sibiu).

Sâmbătă înainte de 15 Iunie Deta (Timiș).

Duminecă înainte de 15 Iunie Biled, Comloș (Timiș).

15 Aleșd (Bihor), Periamoș (Timiș).

16 Zlatna (Alba-inf.).

Duminecă înainte de 17 Iunie Zarand (Arad).

17 Tinca (Bihor).

18 Mihăifalău (Sălaj), Chisatău (Timiș).

Duminecă înainte de 20 Iunie Cenadul mare (Timiș).

22 Vințul de jos (Alba-inf.), Sâmbăta de jos (Făgăraș).

Mercurea a 3-a din Iunie Baia de Criș (Hunedoara).

Joi a 3-a din Iunie Brad (Hunedoara).

Sâmbătă înainte de 23 Iunie Recaş (Timiș).

23 Oradea-mare (Bihor), Sântereag (Someș).

24 Petriș (Arad), Șeica-mică (Târnava-mare).
 25 Șimleul-Silv. (Sălaj), Mercurea (Sibiu).
 Marți înainte de Rusalii r. cat. Huedin (Cojocna).
 Marți înainte de Rusalii Câmpeni (Turda-Arieș).
 Luni după Rusalii Cacova, Căpâlnaș (C.-Severin).
 Marți după Rusalii r. cat., Făgăraș, Baraolt (Treiscaune).
 Duminecă după Rusalii Birchiș (C.-Severin), Ilea mureșană
 (Hunedoara).
 Joia 2-a după Rusalii Dobra (Hunedoara).
 Luni înainte de ziua Domnului r. cat. Arad (Arad).
 Luni după ziua Domnului r. c. Brașov.
 Vineri după ziua Domnului r. c. Tg.-Mureș (M.-Turda).
 Înainte de Ispas cu 4 zile Făget (C.-Severin).
 Duminecă înainte de 29 Iunie Mодоș (Timiș).
 29 Mercurea Ciucului (Ciuc), Blaj (Alba-înf.).
 Joi din săptămâna în care cade 29 Iunie Ciacova (Timiș).
 Duminecă cu 2 săptămâni înainte de Sf. Petru și Pavel
 Semiclac (Arad).
 Înainte de Sf. Petru și Pavel cu 4 zile Făget (C.-Severin).
 Sâmbătă din săptămâna în care cade Sf. Petru și Pavel
 Hălmagiu (Arad).
 Duminecă după Sf. Petru și Pavel Cermei (Arad).
 Vineri după 29 Iunie Arad.
 Joi înainte de 30 Iunie Bistrița (Bistrița-Năs.).
 Joi din săptămâna cu Sf. Petru și Pavel Bocșa montană
 (C.-Severin).

Iulie :

Marți din săptămâna în care cade 1 Iulie Careii mari
 (Sălaj).
 Marți din săptămâna în care cade 2 Iulie Satu mare
 (Sătmăr).
 Vineri înainte de 2 Iulie Lugoj (C.-Severin).
 Sâmbătă înainte de 2 Iulie Chișineu (Arad).
 Vineri înainte de 6 Iulie Sasca montană (C.-Severin).

6 Mediaș (Târnava-mare), Câmpeni (Turda-Arieș).
Arieș).

7 Căpâlnaș (C.-Severin), Veneția de jos (Făgăraș).

7—10 Toplița.

Luni înainte de 11 Iulie Cil (Arad).

Sâmbătă înainte de 11 Iulie Mehadia (C.Severin).

11 Râșnov (Brașov), Poiana (Sibiu).

12 Marghita (Bihor).

14 Ditrău, Mercurea-Ciuc (Ciuc), Glod (Someș).

Sâmbătă înainte de 15 Iulie Sânmiclăușul mare (Timiș).

Joi înainte de 18 Iulie Timișoara (Timiș).

20 Huedin (Cojocna). Gataia (Timiș).

Vineri înainte de Sf. Ilie Lipova.

Sâmbătă din săptămâna în care cade Sf. Ilie Ineu (Arad).

21 Zam (Hunedoara), Diciosânmartin (Târnava-mică).

22 Oravița mont. (C.-Severin), Almașiu-mare (Cojocna).

Joi din săptămâna în care cade 23 Iulie Crai-Dorolți.

Luni din săptămâna în care cade Sf. Apostoli Baia de sus
(Sătmar).

Sâmbătă înainte de 24 Iulie Pecica română (Arad).

Vineri după 25 Iulie Buziaș (Timiș).

Duminecă după 25 Iulie Sânmiclăușul nemț. (Timiș).

30 Reghinul săsesc (M.-Turda).

31 Deva (Hunedoara).

August :

2 Petriș (Arad), Sighetul Marmăției (Maramureș).

2 Beiuș, Cefa (Bihor), Moritfeld (Timiș).

4 Vașcău (Bihor), Ilva-măre (Bistrița-N.).

Joia primă din August Caransebeș (Caraș-Severin).

6 Nizhidorf (Timiș).

Marți din săptămâna în care cade 8 August Mediaș (Sătmar).

8 Sebeșul săsesc (Sibiu), Ațel (Târnava-mare).

10 Apoldul de jos (Sibiu).

Duminecă 2-a din August Șiria (Arad).

- 14 Borodul mare (Bihor), Supurul de jos (Sălaj).
 Marți înainte de 15 August Uioara (Alba-inf.).
 Joi înainte de 15 August Timișoara (Timiș).
 Sâmbătă înainte de 15 August Beșenova-mare (Timiș).
 Sâmbătă înainte de Sf. Maria mare Căcova (C.-Severin).
 16 Aiud (Alba-inf.), Sânpetrul nemțesc (Timiș).
 Înainte de Sf. Maria cu 4 zile Făget (Caraș-Severin).
 Duminecă înainte de 18 August Zarand (Arad).
 18 Soborșin (Arad), Salonta (Bihor), Cetatea de baltă
 (Târnava-mare).
 Mercuri înainte de 20 Aug. Șomcuta-mare (Sătmar).
 Luni din săptămâna cu 20 August Gurahonț (Arad).
 20 Mănăsturul ung. (Cojocna), Vințul de sus (Turda-A.).
 21 Sebeșul săsesc (Sibiu), Copșa (Târnava-mare).
 6 zile permergătoare primei Mercuri după Sf. Bartolomeu
 Bistrița (Bistrița-Năsăud).
 Luni înainte de Sf. Ștefan r. cat. Buteni (Arad).
 Marți înainte de Sf. Ștefan r. cat. Dej (Solnoc-Dob.).
 Luni după Sf. Ștefan r. cat. Boroșineul-mare (Treisc.).
 22 Hațeg (Huned.), Corundu (Odorhei).
 Joi înainte de 24 August Halmeu (Sătmar).
 25 Teiuș (Alba-Inf.), Câmpeni (Turda-Arieș).
 Joi din săptămâna cu 27 August Ciacova (Timiș).
 28 Ilia murășană (Hunedoara), Orlat (Sibiu).
 Duminecă după 28 August Igrîș (Timiș).
 29 Cluj, Neudorf (Timiș), Homorod, Sânmartin (Odorhei).
 30 Zlatna (Alba-inf.).
 Duminecă înainte de 1 Septembrie Modoș¹) Comloș¹) (Ti-
 miș), Zerindul mare (Arad).

Septembrie :

- Duminecă mai aproape de 1 Sept. Variaș (Timiș).
 1 Porumbacul de jos (Făgăraș), Tg.-Mureș (M.-Turda).
 Luni după 1 Septembrie Tăuți (Arad).
 Joia primă din Septembrie, Balint (Caraș-Severin).
 3 Alămor (Alba-inf.), Gioagiu (Hunedoara).

- 6 Mihaifalău (Sălaj), Sighetul Marmăției, Zălau (Sălaj).
 7 Diosâg (Bihor), Sibiu, Liebling (Timiș).
 Sâmbătă din săptămâna cu Sf. Maria mică, Hălmagiu (Arad).
 8 Oradea-mare (Bihor), Cristur (Odorhei), Cocota (Tim.).
 9 Gornea (C.-Severin), Mercurea (Sibiu).
 Luni înainte de 10. Septembrie, Dezna (Arad).
 Sâmbătă înainte de 12 Sept., Deta (Timiș).
 13 Marghita (Bihor), Vișeu de sus, Borșa (Maramureș).
 Luni din săptămâna de 16 Sept., Careii mari (Sătmar).
 Sâmbătă înainte de 17 Sept., Pecica maghiară (Arad).
 11 Almașul mare (Cojocna), Apoldul de sus (Sibiu).
 18 Tinca (Bihor), Ibașfalău (Târnava-mică).
 Vineri înainte de 19 Sept., Maria-Radna (Arad).
 Joi din săptămâna după 18 Septemvrie, Bocșa-montană (Caras-Severin).
 19 Huedin (Cojocna), Zernești (Făgăraș), Poiana (Sibiu).
 Duminecă înainte de 20 Septemvrie, Rudina (Timiș).
 Mercurea a 3-a din Sept., Baia de Criș (Hunedoara).
 Joia a 3-a din Sept., Brad (Hunedoara).
 21 Aleșd (Bihor), Căpâlnaș (C.-Severin).
 Luni din săptămâna cu 26 Sept., Tautii de joc (Sătmar).
 26 Curtea (C.-Severin), Atid (Odorhei).
 Duminecă înainte de Sf. Mihai, Abrud (Alba-inf.).
 Luni după Sf. Mihai, Mediaș (Târnava-mare).
 Vineri după Sf. Mihai, Lipova (C.-Severin), Cincul-mare (Târnava-mare).
 Mercuri înainte din săptămâna cu Sf. Mihai r. cat. Bo-roșeș (Arad).
 Joi înainte de 29 Septemvrie, Timișoara (Timiș).
 Sâmbătă înainte de 19 Sept., Chișineu (Arad).
 Marți din săptămâna cu 29 Sept., Satu-mare (Sătmar).

Octomvrie :

- 1 Orăștie (Hunedoara), Călușeni (M.-Turda).
 Vineri după înălțarea Sf. Cruci, Satulung (Sătmar).

- Joia primă din Octomvrie, Moritfeld (Timiș).
- Dumineca primă din Octomvrie Moravița (Timiș).
- Marti după 1 Octomvrie, Bozovici (Caraș-Severin).
- Vineri după 1 Octomvrie, Buziaș (Timiș).
- Duminecă după 2 Octomvrie, Șilindia (Arad).
- 4 Poiana de sub munte (Maramureș), Săliște (Sibiu).
- Duminecă înainte de 8 Octomvrie, Biled (Timiș).
- 9 Arpașul de jos (Făgăraș).
- Joi din săptămâna cu 10 Oct., Ciacova (Timiș).
- 10 Bontida (Cojocna), Jibău (Sălaj).
- 11 Vermeș (C.-Severin), Sighetul Marmăției.
- 12 Praid (Odorhei), Diciosânmartin (Târnava-mică).
- Joi înainte de Sf. Paraschiva Oct.
- Joi din săptămâna cu 13 Octomvrie, Turul-Lung (Sătmar).
- 13 Aiud (Alba-inf.), Cârța (Ciuc).
- 14 Petriș (Arad), Șermășag (Sălaj).
- Duminecă înainte de 15 Oct. Petriș (Arad), Ciatad (Timiș).
- 15 Bocșa română (C.-Severin), Petroșeni (Hunedoara).
- Duminecă înainte de 16 Oct., Cenadul-mare (Timiș).
- Sâmbătă înainte de 16 Oct., Beșenova-mare (Timiș).
- 15 Tășnad (Sălaj).
- 20 Gataia (Timiș), Sălcioara de jos (Turda-Arieș).
- Vineri înainte de 21 Oct., Lugoj, Sasca-montană (Caraș-Severin).
- Lunia a 3-a din Octomvrie, Semlac (Arad).
- Înainte de Sf. Dumitru cu 4 zile, Făget (C.-Severin).
- Duminecă înainte de 26 Oct., Sânmiclăușul nemțesc (Tim.).
- Luni din săptămâna cu 25 Oct., Orașul-nou (Sătmar).
- Luni înainte de 26 Octomvrie, Cil (Arad).
- 26 Gherla (Solnoc-Dob.), Checua română, Iarmata (Timiș).
- Sâmbătă după 26 Octomvrie, Mehadia (C.-Severin).
- Duminecă după Sf. Dumitru, Cermei (Arad).
- 29 Cluj, Drăușeni (Odorhei), Chenchiș (Someș).
- Joi înainte de 31 Oct., Bistrița (Bistrița-Năsăud).
- Sâmbătă înainte de 31 Octomvrie, Recaș (Timiș).

Noemvrie :

- 1 Borodul-mare (Bihor), Sighișoara (Târnava-mare).
- 1 Denta (Timiș), Câmpeni (Turda-Arieș).
- Duminecă mai aproape de 1 Nov., Variaș (Timiș).
- Duminecă prima din Noemvrie, Moritfeld (Timiș).
- Luni din săptămâna cu 4 Nov., Careii-mari (Sălaj).
- Vineri înainte de 5 Noemvrie, Arad.
- Mărți din săptămâna 5 Noemvrie, Mediaș (Sătmar).
- 7 Diosâg (Bihor), Târgul-Mureș (M.-Turda).
- 8 Dobra (Hunedoara), Sighetul Marmăției (Maramureș).
- 9 Beiuș (Bihor), Șeica-mică (Târnava-mare).
- 10 Hunedoara, Covasna (Treiscaune).
- Joi din săptămâna cu 11 Nov., Ciacova (Timiș).
- 16 Roteni (M.-Turda), Vințul de sus (Turda-Arieș).
- 17 Salonta-mare (Bihor), Ibașfalău (Târnava-mică).
- 19 Moldova-nouă (C.-Severin), Huedin (Cojocna).
- Duminecă înainte de 20 Nov., Șepreș (Arad).
- Mărți din săptămâna cu 21 Nov., Satu-mare (Sătmar).
- 22 Ditrău, Mercurea-Ciucului (Ciuc).
- 23 Vințul de jos (Alba-inf.), Secuieni (Bihor).
- 27 Mediaș (Târnava-mare).
- Luni după Sf. Martin r. cat., Baia-mare (Sătmar).
- Luni înainte de 30 Nov., Halmeu (Sătmar).
- Duminecă după Sf. Andrei, Șiria (Arad).

Decemvrie :

- 2 Zălau (Sălaj).
- 3 Săvârșin (Arad), Orăștie, Zam (Hunedoara), Turda (Arieș).
- 4 Cefa (Bihor), Făgăraș (Făgăraș).
- Duminecă înainte de 6 Dec., Zărand (Arad).
- Murcuri din săptămâna cu Sf. Nicolae, Boroșeș (Arad).
- 6 Tieleagd (Bihor), Căpâlna (Someș), Neudorf (Timiș).
- 7 Mercurea (M.-Turda).

8 Oradea-mare (Bihor).

Luni din săptămâna cu 9 Dec., Careii-mari (Sălaj).

9 Cehul Silvaniei (Sălaj).

Duminecă înainte de 10 Dec., Cenadul-mare (Timiș).

13 Mihaifalău (Sălaj), Feldioara (Brașov).

14 Alba-Iulia (Alba-inf.), Aleșd (Bihor), Praid (Odorhei).

17 Jibău, Șimleul Silvaniei (Sălaj), Cetatea de Baltă (Târnava-mare).

Luni înainte de 18 Dec., Bistrița (Bistrița-Năsăud).

Înainte de Sf. Nicolae cu 4 zile, Făget (C.-Severin).

Mercurea a 3-a din Dec., Baia de Criș (Hunedoara).

Joia a 3-a din Decembrie, Brad (Hunedoara).

Vineri înainte de Crăciun, Vinga (Timiș).

18 Tinca (Bihor).

20 Sighetul Marmației (Maramureș).

21 Secuieni (Bihor).

Măști din săptămâna cu 24 Dec., Mediaș (Sătmăr).

Luni înainte de Crăciun, Buteni (Arad).

Măști înainte de Crăciun, rom. cat. Huedin (Cojocna).

Duminecă înainte de Crăciun, Abrud (Alba-inf.).

Vineri înainte de Crăciun, Vinga (Timiș).

28 Glogiu (Hunedoara), Aita-mare (Treiscaune), Ghindari (M.-Turda).

Sfaturi economice pe luna

Ianuarie.

Cară gunoiul la câmp și-l fă grămadă ca să se fermenteze până ce în primăvară îl vei împrăștia sub brazdă. Drege-ți uneltele de lucru. Vezi în ce stare-ți e plugul, dacă fiarele sunt ascuțite; roțile bine încălțate, ca nu cumva să rămâi cu ele în brazdă. Hrănește-ți vitele cât se poate de bine. Adapă-le la timp. Dă-le de mâncare și peste noapte. Lipește-ți grajdul nu cumva să sufere vitele de frig și să slăbească. Vezi cât timp mai ai până la Sf.-Gheorghe ca să-ți poți isprăvi tot lucrul de pe lângă casă și să-ți poți vedea de lucru la câmp apoi. Curăță pomii de mușchiu, de coaja bătrână, de crengi uscate și de iască. Unge rănile cu amestecătură de balebă, pământ cleios și păr de bou (vacă). Adună zăpada mușuroaie lângă trunchiurile pomilor ca să-i rețină de a înmuguri prea de vremea și astfel de a feri de gerul din mijlocul lunii Maiu. Depărtează legumele putrede din pivniță ca să nu se strice și cele sănătoase. Vezi ce fac poamele în cămară? Cele putrede trebuie alese și folosite, iar cele sănătoase puse spre păstrare.

Februarie.

Caută-ți cereale (bucate) de sămânță. Fă-ți socoteala, dacă n'ar fi bine să le reîmprospetezi cu alt soi, mai potrivește locului și climei? Curăță-ți fânul de mușuroaie și de crengile căzute, de pietri și dacă ai vre-un loc plesuv seamănă-l cu sămânță de iarbă. Dacă timpul e frumos și pământul sbicit, împrăștie gunoiul cărat mai dinainte și fă arătură. Grijește-ți oile ca să nu bea apa din băltoaci de zăpadă sau să nu pască iarbă brumată că-și vor lepăda mieii. Caută-ți mlădițe de altoit din partea de meazăzi a pomului roditor, împlântă-le în nisip sau pământ umed până ce te vei apuca de altoit. Sfârșește cu răritul crengilor de pe pomi și curăță totodată și de omizi sau merii de păduchii lănoși. Fă-ți răsadniță, fie cât de mică și sea-

mână-ți răsad ca să-l resădești la timpul său. Plantele, cari trebuiesc semănate în răsadniță sunt următoarele: țelina, călărabă (gulia), varza (curechiul), pătlăgelele (porodicii). Acestor legume nu le este destul de lungă vara dela noi și astfel trebuie să le-o prelungim. Mai apoi ele vor fi puse în răsadniță rece și numai pe urmă în patul din grădină.

Martie.

Ară cu tot dinadinsul. Hrănește-ți bine vitele ca să poată munci. Seamănă grâu de primăvară, apoi orz, ovăs, mazăre (nu fasole), lucernă. Treci cu grapa peste trifoiștea din anii trecuți, ca să crească mai bine. Acelaș lucru îl poți face și cu fânașul. Printre sămănăturile de toamnă, dacă sunt poeni, seamănă trifoiu. Sădește legumele din cari vrei sămânță la toamnă (morcov, pătrungel, varză etc.). Ca să le aperi de omide seamănă printre ele și câteva săminte de cânepă. Mirosul cânepii nu-l pot suferi și să ducă într'altă parte. Dacă ai cartofi înghețați fierbe-i și apoi scurge apa depe ei și numai astfel îi dă la vite. Altfel le înbolnăvești, căci cartofii înghețați, mai ales coaja lor conține otravă. Macină-ți pe mai mult timp, căci acum mai ai timp, dar și moara apă, mai târziu nu vei avea nici una nici alta. Altoeste. Sapă-ți grădina și fă-ți straturile, apoi poți și sămăna. Ingrijește-ți mieii, ca să nu sufere frig. Albinele vor ieși din coșnițe. Vezi cum au iernat?

Aprilie.

Plivește sămănăturile de buruene. Seamănă cucuruzi și pune cartofi. Udă pomișorii de curând sădiți. Grăbește cu altoirea ca să nu întârzii. Grijește ca nu cumva să ți-se umfle vitele de nutrețul verde. Dă-le fân totdeauna înainte de a le scoate la pășune. După Sf. Gheorghe vitele trebuie scoase la pășune și trebuie întărcați mieii cei mai voinici. Răsadnițele le poți descoperi ziua și dacă nu e primejdie de îngheți, le poți ține astfel și peste noapte. Dacă sunt prea dese, rărește-le și firele scoase le așază în răsadnița rece, pe care numai noaptea vei acoperi-o. Incepe și lucrul

în viie. Dacă e timp secetos, să nu uiți udatul grădinii de legume, ceea ce vei face acuma numai dimineața, căci peste zi le-ai opări, iar seara le-ai prea răci. Curăță grâul de gălgărițe. E bine să așezi lângă hambare lână nespălată al cărei miros le alungă. Să nu sameni decât grâu bun din anul trecut și nu de cel atins de gălgărițe.

Maiu.

Grijește bine altoii. Vezi dacă s'au prins. Desleagă-le legătura la cei prinși. Poți sămăna fasole, în și cânepă. Dacă cucuruzul a ieșit la 3—4 frunze trebuie săpat și curățit de buruene. Cosește lucerna înainte de a da în floare. N'o cosi prea dela pământ căci pier prea multe rădăcini. Să nu dai dintr'odată lucernă vitelor, căci se vor înfoi. Mestecă-le cu pae mărunte ori mărunț tăiate. Pe la mijlocul lunii, după ce au trecut sfinții friguroși (9, 10, 11) se pot răsădi tutunul, și toate celelalte legume din răsadniță. Cu cât răsadul e mai viguros, cu atât mai multă recoltă putem nădăjdui. Gândacii de Maiu (cărăbușii) se scutură de pe pomi desdimineață, când sunt puțin supți de frig, apoi se adună se opăresc și se dau galițelor. Nu cumva să dai colții (cindele) cartofilor animalelor, căci ele conțin otravă foarte periculoasă.

Iunie.

Mai pe la începutul lunii poți altoi pădureții, ceea ce e bine să faci mai ales dimineața și după ploaie. Seamănă ridichi de toamnă. Dacă iarba a dat în floare, cosește-o. Scutește vitele de fierbințeală. Pela sfârșitul lunii te poți apuca de săpatul cucuruzului a doua oră. Tot astfel viile trebuiesc din nou săpate. Vezi dacă nu cumva îți vor roii albinele. E sezonul cireșelor și vișinelor. Uscă-ți și pentru iarnă, ori puneți compot din ele pentru leac. Seamănă rapiță.

Iulie.

Curăță-ți șura și podurile, căci a sosit secerișul. Nu-ți

lăsa holele să se răscoacă căci vei pierde multe sămințe. Caută și te obicinuește a cosi holdele, e mult mai cu spor lucrul. Grăbește cu săpatul a doua oră, ca să nu întârzii din pricina aceasta cu secerișul. Plivește viile. Înaintea stupilor pune câteva vase cu apă proaspătă în care așază și câteva bucăți de lemne sau frunze, pae, ca să nu se înecă albinele. La cărat pune rogojine în car, sau ceva pânză, ca să nu se prăpădească grăunțele scuturate. Dacă ai secerat pe vreme frumoasă nu-i nevoie să mai faci clai. Poți îmblăți (treera) cerealele (bucatele) deadreptul din cruci. Curăță-ți curechiul atacat de omide.

August.

Seceră ovăsul. Samănă rapiță. Adună sămințele legumelor coapte și le așază în săculețe. Plivește viia. Uscă poame și păstăi ca să ai la iarnă. Vezi ce fac stupii. Dacă altoii oculați nu s'au prins, poți să-i oltoești din nou. Proptește pomii prea încărecați și rărește poamele, ca cele rămase să se coacă. Ară pentru toamnă și cătră sfârșitul lunii poți sămăna. Sapă în jurul pomilor tineri. Fă-ți bujdeiu, ca să ai unde usca prunele.

Septemvrie.

Luna aceasta este luna culesului poamelor. Poamele iconatice se culeg cu mâna sau cu culegătorul pus pe prajină. Imparte-le îndată după soiuri și nu le pune pesteolaltă clae grămadă. Numai așa poți nădăjdui, ca le vei putea păstra și mai târziu vei putea căpăta preț bun pe ele. Rărește frunzele depe pomii mici, ca razăle soarelui să-i străbată și să coacă fructele. Samănă de toamnă. Nu fi sgârcit la sămănat ca să nu te căești la secerat. Pela sfârșitul acestei luni poți recolta mierea din stup, ceeace poți face ușor, dacă ai stupi sistematici. Dacă mai sunt încă flori pe câmp poți amăna scoaterea mierii.

Octomvrie.

Vei continua cu culesul poamelor, ceeace vei face todeauna pe timp uscat și frumos. Nucile trebuie desghiocate

îndată ce le-ai bătut, apoi spălate bine și pe urmă uscate, altfel le va înegri coaja și nu le vei putea vinde cu preț bun. Straturile, după cules, trebuiesc îndată săpate ca înghețul de peste iarnă să dreagă pământul. Cartofii deasemeni trebuiesc culeși pe timp frumos, uscat, căci altfel vor putrezi. Îndată după culesul cucuruzului, ară îndată pământul ca să se svânteze până în primăvară, când îl vei ară din nou. Culege viia și clasează strugurii după soi, ca să capeți vin bun și de soi.

Noemvrie.

Fă gropi pentru pomișorii ce-i vei sădi la primăvară. Imbracă pomișorii tineri în pae, dar mai întâi îi văruește, ca să-i aperi contra iepurilor. O spoială bună se poate face, dacă amestecăm var cu balegă de vită și cu sânge. În grădina de legume lucrările trebuie isprăvite. În jurul pomilor săpăm apoi așezăm și gunoiu putred. Grijește la fiertul mustului. Lipește grajdul depe acuma ca să nu sufere vitele de frig la iarnă. Așază-ți uneltele de lucru la loc curat și uscat, ca să știi de unde să le iei la primăvara. Cară-ți lemne pentru iarnă, ca să nu fii nevoit a merge totdeauna în pădure după lemne.

Decemvrie.

Cară-ți gunoiul la câmp și-l fă acolo grămadă până ce-i va sosi timpul să-l împrăștii sub brazdă. Așterne viteilor din gros ca să le țină căldură. E mai cu folos dacă le așterni paie tăiate mărunț. Dă vitelor sare, cât mai des și opărituri de pleavă cu napi de nutreț tăiat mărunț. Grijește galițele de casă. Dă-le apă caldă. Altfel vor mânca zăpadă ceea ce le strică. Tae mlădițe de altoit și le îngroapă în nisip. Caută-ți ceva de lucru peste iarnă, ca să-ți petreci timpul și cu ceva folositor între cari este și citirea vre-unei cărți sau a vre-unei foi săptămânale, care n'ar trebui să lipsească din casa nici unui om, chiar dacă nu prea știe citi. În acest caz îi va citi vre-un copil de cari a dat Dumnezeu în casa oricărui român de treabă.

Muierea cu hainele de mătase

de Andrei Bărseanu

Un om avea o nevastă nu tocmai în toate mințile. Nu era ea smintită de tot, dar nici cu mintea întreagă. Era cam sărită, sau, cum se mai zice, îi mai lipsia o doagă sau o Sâmbătă.

Intr'una din zile nu știu cum se întâmplă, că omul nostru, lucrând în câmp, găsește pe moșia stăpănu-său — era pe vremea iobăgiei — o oală plină cu bani. El ia oala, o ascunde și, pe 'nserat, se 'ntoarce cu ea acasă, fără să-l vadă cineva. Acasă însă îl vede nevasta, cum scoate banii din oală, îi numără și apoi se duce să-i ascunză undeva. Ea îl întreabă de unde are banii, și el trebui să-i spuie, unde și cum i-a găsit. Destul, că nevasta știa acum, că bărbatu-său a găsit o oală cu bani pe moșia domnului.

La vreo două-trei zile, când bărbatul se gătia de târg, ca să cumpere cele de lipsă pentru casă, ce-i trăsnește prin cap precopsitei de neveste? ... „Bărbate, acum ai bani destui! ... să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă!“

Inzadar îi spuse bărbatul, că hainele de mătase nu sunt de nasul lor, înzadar încearcă el în toate chipurile s'o domolească. Nevasta ține una: „Să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, te spui domnului c'ai găsit pe moșia lui o oală cu bani!“...

Ce să facă bietul om, că vedea, că cu nebunul n'o scoate la cale așa de ușor!... Ii făgădui în cele din urmă, că-i va cumpăra hainele dorite, și apoi plecă la târg.

El târgui mai de-ale mănăririi, mai câteva scule pentru casă, și, nimerindu-i-se, cumpără o vacă cu vitel și câțiva purceluși, să-i ție pe lângă casă și să-i îngrășe. În cele din urmă cumpără și o găleată de ovăs, o puse în carul unui vecin, luă vaca și purceii de dindărăt și se întoarse acasă.

Nici nu puse bine piciorul în prag și nevasta îl întreabă: „Bărbate, cumpăratu-mi-ai haine de mătase, ca la o jupâneasă?“

„Ti-aş fi cumpărat, nevastă dragă, c'am şi întrebat de ele. Dar tocmai când să mi le arete boltaşul, s'aude prin târg. că vin Turcii, şi m'am grăbit să mă întorc acasă, să nu care cumva să te fure, ori să-ţi facă vre-un rău !“

„Aoleo, Turcii!... strigă nevasta, înspăimântată. „Ascunde-mă undeva, să nu cumva să dea peste mine şi să mă omoare !“

Bărbatul săpă o groapă în mijlocul curţii, o ascunse pe nevastă în ea, îi dete mâncare şi apă de băut pe trei zile, apoi acoperi groapa cu o leasă de nuiiele. După aceea şiretul de bărbat luă sacul cu ovăş, îl desertă împrejurul gropii şi adună toate găştele de pe pajişte la el în curte.

După trei zile el luă leasa de pe groapă, îşi scoase nevasta şi o întreabă :

„Auzit-ai, cum te căutau Turcii, nevastă ?“

„Auzit, zău“, răspunse nevasta, mulţămind lui Dumnezeu, c'a scăpat-o dintr'o primejdie aşa de mare, „i-am auzit, cum umblau prin curte de colo până colo, şi mă strigau pe nume: Ano, Ano, Ano !“

Va să zică, asta ar fi trecut, cum ar fi trecut.

Nu peste mult însă bărbatul se duse din nou la târg şi nevasta iară cu gura pe capul lui: „Bărbate, să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, e rău de tine !“

Bărbatul se duse în oraş, cumpără lucrurile de cari aveau trebuinţă şi afară de aceea cumpără şi un sac mare plin cu covrigi.

Nevasta, ca şi mai 'nainte: „Bărbate, cumpăratu-mi-ai haine de mătase, ca la o jupâneasă ?“

„Am întrebat de ele, nevastă dragă“, răspunse bărbatul, „şi boltaşul mi le-a şi arătat. Când să intrăm însă la tocmeală, aud vorbindu-se printre oameni, că la noapte o să plouă covrigi, şi ca să nu-i adune alţi oameni de prin curtea noastră, m'am grăbit să mă întorc acasă“.

Nevasta mai dondăni, cât mai dondăni, până când în cele din urmă, fiind târziu, se culcă. Bărbatul ieşi frumuseţel afară, împrăştiă covrigii prin curte, pe casă, prin gră-

dină și apoi se întoarse în casă și se culcă și el.

Dimineața bucuria nevestii, gând gâsi covrigii pe afară! Cu asta își mai uită câteva zile de haine; dar la săptămâna, când să plece bărbatul la târg, ea iară: „Bărbate, să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, e vai ș'amar de tine!”

Ce era să mai facă bietul om, văzând că nevestii nu-i mai iese din cap gărgăunii cu hainele de mătase!... Își încerca norocul încă odată.

Seara, când se întoarse dela târg, spuse nevestei, că și intrase la tocmeală cu boltașul pentru hainele de mătase, când a auzit larmă mare prin târg și, uitându-se, de unde vine larma, a văzut un lucru, de care s'a îngrozit.

„Domnul nostru”, zise el, „furase un cârnaț dela un măcelar și acum îl purtau prin târg cu cârnațul legat de nas.... Văzând aceasta, mi s'a făcut rușine de rușinea stăpânului nostru și-am fugit acasă”.

Se prinse și minciuna asta; și acuma bărbatul gândea, că doar, doar o mai uita nevasta de blestematele haine. Ți-ai găsit!... Ea sta mereu de capul lui și-l cicălea: să-i cumpere haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, îl spune domnului, c'a găsit oala cu bani.

Azi așa, mâine așa, până când în cele din urmă bărbatul își ieși din sărite și-i spuse verde nevestei să-l lase în pace cu hainele de mătase, că nu le cumpără. Și ca să aibă vorbele mai multă putere, îi arătă și pumnul și o amenință, că dacă nu va înceta cu cicăliturile, nu-i va umbla tocmai bine. Atâta-i trebuia nevestii!

Văzând, că bărbatul a purtat-o numai cu vorba și acum o și amenință, îndată și plecă la domnul și-i spuse, că bărbatu-său a găsit pe moșia lui o oală cu bani, pe care a ascuns-o fără să-i spuie lui nimic.

„Când a găsit bărbatu-tău banii?” o întrebă domnul.

„Când au venit Turcii” răspunse nevasta.

„Când a fost asta?” întrebă domnul cu mirare.

„Când au plouat covrigi”.

„Da când au plouat covrigi, tu, proasto?” întreabă ia-

răși domnul, încruntând din sprâncene.

„Știi, când furaseși cârnațu' dela măcelar și te-au purtat prin târg cu el legat de nas !”

Stăpânul văzu, că muiera, ce venise să părăscă pe bărbatu-său, n'are toți boii acasă, și așa n'o mai ascultă, ci o dote pe ușa afară.

Astfel omul nostru rămase și cu oala cu bani și cu muiera, dar fără haine de mătase, ca la o jupâneasă.

Clopotarul varmeghieii

L'am cunoscut in ziua instalării mele in parochia Valea-Lată, într-o Duminică de Noemvrie. Intre mulțimea de oameni cu sumane sure singur el avea suman alb. Răzimat de strana din stânga era cu ochii ațânțiți mereu spre altar. Eu, simțeam că îmi urmărește toate mișcările și că îmi soarbe fiecare cuvânt. Dar, când clopotarul bisericii ieșea ca să tragă de-a doua, ori de-a treia oară, ori, de liturghie, el îl însoția la clopotniță. Când, după încetarea clopotelor revenia, oamenii îi făceau loc cu un respect prefăcut.

Să fi avut vre-o patruzeci de ani, dar, ai fi putut să-i dai și numai treizeci. La față era plin, părul îi era negru ca pana corbului, iar mustața de un castaniu închis, contrast abia vizibil cu părul. Și totuși, în ochii lui albaștri citiai povestea suferinței.

— Cine e acest om ? — întrebai pe protopopul, la sfârșitul liturghiei.

— O să-ți spun eu, — îmi răspunse. Dar te rog, invită-l și pe el la masă.

Desbrăcând odăjdiiile, o luai cătră ușa bisericii, ca să-l ajung și să-l invit. A ascultat formula invitației fără să clipască din ochi, apoi, mi-a sărutat mâna, și stând drept, ca un militar, îmi grăi cu glas apăsător :

— Eu sunt clopotarul varmeghieii. Să trăiești cu sănătate mult onorate domnule părinte. Satul e cam urât, dar oamenii sunt buni și nevestele frumoase. E un sat de cameni cum se cade, și au un clopotar bun. Un clopotar -- extra...

Bravo, Costane, strigai și eu, bucurându-mă că acum îi știu numele și strângându-i prietenește mâna.

Sosi atunci și protopopul și îmi făcu un gest din care înțelegeai să nu lungească vorba. La masă, eu mă așezai lângă protopopul, după obicei, în fruntea mesei, iar el, la coadă, lângă clopotar.

— Tot omul lângă șeful său — îmi șopti protopopul, zimbînd. Vorbii cu oamenii pe rînd, cu epitropii, cu primarul, cu toți, cu toți. Din gurile lor culegeam informații prețioase cu privire la stările și obiceiurile din sat, luând, ca ori-ce preot tânăr, hotărări pentru îndreptarea celor rele și consolidarea celor bune.

— Pe oamenii aceștia o să-i ridic de pe pământ la cer, — ziceam în tinereasca mea naivitate. O să-i învăț, să-i deștept, să-i luminez, să-i mîngăi.

Mă ridicai apoi și rostii un discurs, drept răspuns la discursul pe care îl rostise mai înainte protopopul. Închinai în cinstea satului întreg, reprezentat prin cei vre-o cincisprezece săteni invitați la masă.

— Așa-i, oameni buni, — grăi, tușind odată, — domnul părinte are dreptate. Dar, să nu uitați, că rugăciunea preotului o duce la cer glasul clopotelor. Satul trebuie să aibă popă bun și clopotar bun. Eu cunosc pe toți clopotarii din varmeghie, dar, cu nici unul nu sunt așa de mulțumit ca și cu al vostru. O să spun excelenței sale mitropolitului să-i aducă o decorație dela Roma.

Apoi, dete clopotarului o mulțime de sfaturi, cum, înainte de trasul clopotelor să-și facă trei cruci, pentru-că trei sunt cari mărturisesc în ceruri, tatăl, fiul și spiritul sfânt; cum să prindă de funie și cum să facă cele trei conete dela sfârșit. Insfârșit, să mă cinstească pe mine, pentru-că clopotarul care nu cinstește pe preot e ca un păgân și vameș. Și închină, pentru buna înțelegere între popă și clopotar.

— Bravo, Costane, strigară oamenii, rîzând și ducând paharele la gură.

După depărtarea oamenilor protopopul îmi povesti istoria vieții lui.

Era dela Măgura-Neagră, din fundul munților. Fusese băiatul unui fruntaș al satului, un băiat frumos, răsărit, după care oftau toate fetele. Dar el ofta numai după Ilenuța cea bălaie, fata clopotarului bisericei. De dragul ei cutriera codrii și văile, de dragul ei cânta din fluer și din frunză, de dragul ei privea răsăritul și apusul soarelui.

— Să ști Ilenuțo, — îi zicea când se întorcea dela horă, mă: lăundu-i cosițele aurii, că soarele pe cer numai de-aceea răsare, ca să se scalde în părul tău. Dar, nici soarele nu te iubește mai mult decât mine...

— Dar Dumnezeu? — îl întreba Ilenuța, zimbându-i, punându-i amândouă mâinile pe umăr și uitându-se țintă în ochii lui.

— Ai dreptate, — făcea Costan, plecându-și capul. Dumnezeu te iubește mai mult decât mine. Dar, numai el. Numai singur el....

Mai mergeau câțiva pași, apoi, își puneă Costan mâinile pe umerii ei.

— Ști tu, de ce te-a lăsat Dumnezeu pe lumea asta?

— De ce?

— Ca să fii nevastă mea.

O însoția până la poarta lor, iar acolo, se prindeau de mâni și se țineau așa prinși, fără să-și vorbească, uneori până când soarele se cobora după deal.

— Vezi, Ilenuțo, ne sărută soarele, ofta Costan, desfăcându-și mâinile dintr'ale ei. Noapte bună, Ilenuțo....

El pleca, iar ea rămânea în poartă, ca să-l însoțească cu ochii. Dar, după câțiva pași, iar se întorcea:

— Stai, Ilenuță, să-ți mai spun ceva!

Se prindeau iar de mâni, dar, nu-și spuneau nimic.

Insfârșit, hotărâră ziua nunții. Costan credea că e neconținut în sbor către stele, iar pe buzele Ilenuței din ceasul logodnei se întipări zimbetul fericirii. Când întâlnea pe vre-un om îi venia să-l oprească și să-i strige:

— Sunt fericită, nu vezi cât sunt de fericită?

— Nu-i a bună, — șoptiau babele satului când îi vedeau pe amândoi prinși de mână dealungul uliței.

Mai erau două zile până la nuntă. Costan, luându-și o armă, se afundă în desișul codrului. Urmărise de câteva zile o căprioară, și acum, voia s'o aducă în sat, la nunta căprioarei lui. Se întoarse către seară, cu căprioara de-a umăr, șuierând un cântec vesel. Alerga pe-o cărăruie către casa iubitei sale.

Dar, ajuns în dreptul casei, i-se opri de-odată răsuflarea. Curtea era plină de lume, bărbați, femei și copii. O babă, întâmpinându-l, îi povesti în vorbe fără șir, că Ilenuța s'a dus cu tatăl său la pădure ca să taie un copac, că lemnul, fiind scorbutos, s'a răsturnat înainte de vreme, că sârmanului clopotar i-a strivit un picior, iar Ilenuța e moartă.

— Nu-i adevărat, — răcni Costan, împingând mulțimea și intrând în casă.

Dar, era adevărat. Ilenuța, albă ca varul, era întinsă în mijlocul casei. Mama ei, își frângea mâinile și își smulgea părul la căpătâiul ei. Iar clopotarul, cu piciorul înfășurat în cărpe, urla, pe-o laviță, într'un colț al casei.

În primul moment, Costan simți că se învârtă pământul cu el. Cu mâinile încrucișate pe piept privi pe cele două femei, pe cea vie și pe cea moartă.

— Nu-i adevărat, — răcni odată, nu-i adevărat. Nu-i moartă! Doarme numai, că mâne trebuie să se scoale de dimineață, să se gate de nuntă. Lăsați-o să doarmă, nu-i tulburați somnul...

Ochii lui străluceau ca doi cărbuni aprinși, iar femeile își făceau, speriate, cruce.

— Spusu-v'am, — șoptia una din ele, că nu-i a bună? Dragostea prea fierbinte nu-i cu noroc...

Costan scoase pe toți oamenii din casă, apoi, ieșind și el, se pierdu în întunecul nopții. Nimeni nu știe, pe unde a hoinărit în noaptea aceea.

În zori, se ivi la fereastră.

— Ilenuțo, dormi? striga din toate baierile pieptului,

dar, în loc de răspuns, auzia gemetele unei femei și urlatul unui bărbat :

— Vai, draga tatei, de ce te-am dus în pădure... Vai, cine va trage clopotele pentru tine ?

*

Până după înmormântarea ei, Costan nu s'a mai arătat. Dar, în zori, la prânz și la amiază, după obiceiul dela munte, clopotele cântau jalnic, atât de jalnic, încât rupea inimile oamenilor. Nime nu îndrăznea să se apropie de clopotniță. Oamenii bănuiau, că vor găsi un flăcăiaș mândru, împodobit ca de nuntă, care, vărsând șiroaie de lacrimi, trage clopotele mereu.

La vre-o trei zile după înmormântare un om din satul lui l-a întâlnit într'un sat vecin, certându-se cu clopotarul pe motiv că nu știe să tragă clopotele și învățându-l, cum să le treagă ca să meargă sunetul lor drept la Dumnezeu. Apoi, în alte zile, s'a ivit în alte sate. Pretutindeni se certa cu clopotarii și le da lecții.

Iar după vre-o lună, se duse de-adreptul la protopopul, tatăl protopopului care mă instalase pe mine. Ii făcu un amănunțit raport despre purtarea clopotarilor, asigurându-l, că o să le poarte el grije de-acum și că în scurtă vreme toate glasurile clopotelor se vor sui la Dumnezeu. Protopopul, un om bun și blând, îi urmări toate mișcările, se uită la florile cu cari îi era împodobită pălăria și înțelese situația.

— Bine, fătul meu, îi răspunse, de-astăzi înainte tu să fii clopotarul vârmeghiei.

De-acum, Costan se făcuse pribeagul tuturor satelor din vârmeghie. La început, clopotarii îl luau în râs, dar încetul cu încetul se obișnuiră cu el. Clopotele se trăgeau mai duios, iar bisericile deveniră mai curate și mai bine îngrijite.

Se-adăpostia pe la preoți, când la unul, când la altul, cărora le ajuta la strânsul fânului, la prășit, secerat, ori, la tăiatul lemnului. Dar, numai pentru mâncare. Când, la

început, preoții îl îmbiau cu bani, făcea un gest de refuz și marmura :

— Nu ! Să fie pentru sufletul căprioarei mele !

În ochii lui albaștri scilipeau atunci stropi de lacrimi. La sfârșitul fiecărei luni se ducea apoi la protopopul, ca să-i facă raport.

*

Am avut și eu parte de el vreme de șase ani. O bună părticică a fânului meu a fost strânsă pentru... sufletul Ilenutei. Când s'a început războiul am făcut eforturi mari ca să-l scap dela oaste, dar, nime nu-mi credea că omul acela voinic și chipeș nu e bun, decât de... controlatul clopotarilor din varmeghie.

S'au dus, și nu l'am mai văzut. Târziu, târziu, la câțiva ani după mutarea mea din Valea-Lată mi-a spus cineva, că s'a înecat în râul Piave. Clopotarul varmeghiei a murit, fără să tragă cineva clopotele pentru el....

Dar, sufletul lui, a fost întâmpinat desigur de toate clopotele raiului. Cu Ilenuța lui de mână el, poate, aleargă acum dela biserică la biserică prin împărăția cea fără sfârșit a Tatălui ceresc.

E, poate, inspectorul suprem al clopotarilor din rai.

Septimiu Popa.

Grăuntele

de povestitorul rus **Leon Tolstoi**

Cândva, niște copii au găsit într'o văgăună un lucru de mărimea unui ou de găină. Lucrul avea de-alungul său o brăzdătură, astfel că semăna cu un bob de grâu.

Un om ce trecea pe acolo, văzu lucrul, îl cumpără dela dânsii pe cinci copeici, îl duse la oraș, și'l vându Impăratului ca pe un lucru rar.

Impăratul adună pe învățați și le ceru să caute a ști ce fel de lucru era acela: ou era, sau grăunte. Învățații cercetară, cercetară și nu izbutiră nimic.

Lucrul stetea pe un pervaz de fereastră. Veni o găină, ciuguli colo, ciuguli dincolo, văzu lucrul, îl ciocăni cu ciocul și făcu o gaură; lucrul acela era deci un grăunte; toată lumea văzu că așa era, și învățații cunoscură că era un bob de grâu.

Impăratul se minună; adună din nou pe învățați și le porunci să cerceteze pentruce bobul acela era așa de mare. Învățații căutară în mintea lor, căutară în cărțile lor; nu găsiră nimic; la urmă ziseră către împăratul :

— Măria Ta, nu-ți putem da un răspuns mulțumitor. În cărțile noastre nu scrie nimic în privința asta; trebuie să întrebăm pe țărani; poate că bătrânii lor să le fi arătat cum se poate cultiva acest fel de grâu.

Impăratul puse de chemară un țăran foarte bătrân, ca să-l întrebe.

Omul se apropia cu greutate, rezimându-se în cele două cărji; nu mai avea dinți și barba o avea albă.

Impăratul îi arătă bobul de grâu, dar bătrânul, deși nu vedeă bine, privi lucrul și-l pipăi.

— Tătucule, îi zise împăratul, ai putea să-mi spui de ce folos este asemenea fel de grâu ? Poate că ai semănat în țarina ta, poate că în viața ta ai cumpărat asemenea grâu?

Uncheșul însă aproape își perduse și ba încă și priciea cu mare greutate. Răspunse:

— Nu, niciodată n'am semănat în țarina mea aseme-

nea grâu, niciodată n'am secerat, — și n'am cumpărat niciodată așa ceva. Când cumpăram grâu, totdeauna bobul era foarte mic. Ar trebui întrebat bătrânul meu, poate că ar putea să spuie unde crește planta care poartă asemenea rod.

Împăratul porunci să se aducă tatăl unchișului.

Fu găsit și-l aduseră în fața împăratului. Acest om umbla numai cu o cârjă, avea încă ochii teferi, și barba o avea cărunță: împăratul îi arată bobul de grâu și-l întreabă că ce lucru era acela. Bătrânul privi cu luare aminte.

Împăratul zise :

— Tătucule, nu cumva știi de ce folos poate fi bobul acesta ? poate că ai semănat în țarina ta, poate că ai cumpărat la fel, în viața ta ?

— Nu, răspunse bătrânul, n'am semănat vreodată în țarina mea asemenea bob, nici n'am secerat și nici n'am cumpărat, pentru că pe vremea mea banul nu era cunoscut încă. Pe atunci fiecare mănca din pâinea lui și dăruia din ea celor care n'aveau, dacă se întâmplă. Asemenea grâu nu știu unde o fi crescând. Totuși am auzit pe tată-meu zicând că pe vremea lui, grâul era mult mai mare, și era mult mai spornic. De toate acestea întrebați pe tatăl-meu.

Împăratul porunci să i se aducă tatăl acestui unchiș. Fu găsit și adus în fața împăratului. Acest din urmă unchiș era voinic, avea ochii vioi și nu purta cârji. Vorbea limpede și barba abia îi cărunțea. Împăratul îi arată bobul de grâu, bătrânul privi bobul din toate părțile.

— E multă vreme, zise dânsul în sfârșit de când n'am mai văzut grâu așa de mare.

Duse bobul la gură, îl cercă în dinți și grăi :

— Da, acesta e.

— Tătucule, zise împăratul, spune-mi în ce parte de loc și pe ce timp crește astfel de grâu ? Poate că ai semănat, sau ai secerat s'au ai cumpărat însu-ți asemenea grâu.

Unchișul răspunse :

— Pe vremea mea nu era altfel de grâu decât din aceasta, cu asemenea grâu ne făceam pâinea și trăiam.

— Tătucule de ce nu-mi spui dacă ai secerat singur

asemenea grâu sau dacă numai l-ai cumpărat.

Bătrânul zămbi :

— Pe vremea mea nimenea nu cunoștea păcatul de a cumpăra pâine sau de a o vinde, și nimeni nu știa ce e banul. Toată lumea mănca pâine se sătura.

— Tătucule, zise împăratul, spune-mi unde era țarina ta și unde semănai asemenea grâu ?

— Împărate, răspunse bătrânul, țarina mea era pământul lăsat de Dumnezeu oamenilor. Ogorul meu era pământul care-l lucram; pe vremea aceea pământul nu era al nimănui și nu se știa ce este avutul meu sau al altuia. Ce era al meu sau al altuia era rodul muncii fiecăruia.

— Răspunde-mi încă la două întrebări, zise împăratul : mai întâi, spune-mi cum putea să crească grâul așa de minunat pe acele timpuri, și pentru ce astăzi e așa de mărunț. Al doilea, cum se face că nepotul tău merge în două cărji, feciorul tău cu o cărjă, pe când tu ești încă verde și voinic, pasul tău e neșovăelnic și înfățișarea ta vrednică. Privirea ta e vie, ai dinți buni, glasul răsunător și bărbătos. Tătucule, spune-mi pentru ce toate acestea ?

— Toate acestea, răspunse bătrânul, pentru că oamenii de astăzi nu mai trăesc din însăși munca lor, și pentru că se pizmuesc între dâșii. Odinioară era altă viață, trăiau cu teamă și cu dragostea de Dumnezeu. Atunci nu aveai decât ce era al tău, dar nu aveai nici o trebuință de ceea ce era al altuia.

Povestea vorbii

de Anton Pann.

Povestesc că într-o vreme, dar nu se ştie'n ce ani,
 Că'ntr'un oraş oare care ar fi fost nişte golani,
 Bagabonţi, crai, haimanale ş'altor cum vrei să-i numiţi,
 Oameni fără căpătaie, şarlatani neprocopsiţi :
 Ereau de aceia cari părinţii că îi iubesc
 Li ţin tot pe lângă dânsii şi la pieptul mumi cresc,
 Lăsându-i într'a lor voie până se fac mari, ştrengari
 Şi-ajung în cele din urmă desfrânaţilor stegari,
 Că în loc să se apuce de negoţ sau meşteşug,
 Ei p'alţi asemeni cu dânsii găsind fac prieteşug
 Şi apuc prin mahalale împreună inhăitaţi,
 Umblă, miroase pe uliţi ca nişte inverşunaţi,
 Orice zboară li se pare că îl vor putea mânca,
 Intind felurite curse în mână a-l apucă.
 Risipesc fără de milă părintescul lor rămas,
 Dau, până numai în piele şi în cămaşe se las.
 Apoi rămâind goi puşcă, ori măcar şi îmbrăcaţi,
 Neavând ce să mai toace, după cum erau 'nvătaţi,
 Ori se apuc de hoţie, ori de înşelătorii
 Şi'n cele din urmă intră în ocne şi puşcării.
 De astfel de caractere erau şi-aceşti trei golani,
 Marţafai porniţi spre rele şi pe faţă hoţomani,
 A căroră istorie vrem aci s'o povestim,
 Care, precum ni se pare, nu va strica să o ştim.
 Că vom vedea 'n haine bune nişte oameni îmbrăcaţi,
 Umblând cu meşteşugire şi 'nşelând lumea prin piaţ.
 Intr'o zi ei se adună şi 'ncep a se 'ntrebă,
 Cum şi ce fel să înşele acum iar pe cinevă ?
 Aşa zice din ei unul : — Eu de peste îngrijesc.
 Al doilea zice iarăşi : — Şi eu untdelemn gălesc.
 Iar al treilea răspunse : — Dacă este aşa dar,
 Eu trebuie să iau pâine ori cum dela vreun brutar.
 — Dar pentru vin ce vom face ? întrebă unul din ei.
 — N'ai grije, răspunse altul, îţi gălesc cât vrei să bei.
 Deci plecând cel pentru pâine şi trei parale având,

Merge la brutar cu ele și le dă 'n mână zicând :

— Poftim aceste parale datorita să-ți plătesc

Și pentru că avui credit, îți prea foarte mulțumesc.

Intrebă brutarul : — Ce fel ? Dator când îmi rămăseși ?

— Nu știi alaltă-eri (zice) o pâine când îmi dădeși ?

Și-asupră-mi ne-având parale de tot ca să ți-o plătesc

Ți-am zis mâine sau poimâine cursul ți-l împlinesc.

Brutarul se gândi'n sine : Ce știi ?... Poate-i-oiu fi dat

Și precum se vede treaba nu țiiu minte, am uitat.

Dar bravo ! om drept săracul, cu frica lui Dumnezeu

O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.

După ce dete parale acela, chip a-i plăti,

Și puțin incoaci încolo după ce se întvarti,

Veni la brutarul iarăși, se făcu a cumpără,

Fără să aibă în pungă măcar o chioară para.

Zice către dânsul : Frate ! Eu azi, cu graba plecând,

Am uitat pe masă punga, niște socoteli făcând.

Ci te rog iarăși fă bine și-mi dă în credit trei pâini,

Și mâine de dimineață îți dau paralele 'n mâini.

— Bucuros, zise brutarul, mă'ncrez la un om cinstit

Că văz ceia ce uitasem ai venit și mi-ai plătit.

Așa brutarul se 'nșală cu-uneltitul meșteșug,

Nu-i da prin gând că-o să-i joace un astfel de vicleșug.

Cel cu untdelemnul iară, un mare ulcior luând

Și pe gură un burete înlăuntrul lui băgând,

Se duse la băcănie cu dânsul numai decât

Și poruncește să-l umple cu untdelemn până'n gât.

După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semet

Il întreabă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preț ?

— Prețul răspunse băcanul, chiar să știi și singur poți,

Trei lei este ocaua, precum îl vindem la toți.

— Trei lei? acesta îi zise, toarnă-l înapoi, nu-l iau,

Cu așa preț niciodată n'am cumpărat, nici nu-ți dau ;

Ți dau doi lei jumătate pe oca de-l dai să-mi spui.

— Nu poci mai jos, îi răspunse, mai bine 'napoi îl pui.

Si zicând acestea n'dată l-a 'ntors cu fundul în sus,

De necaz multe zicându-i înapoi în chiup l-a pus.

Atuncea înșelătorul luând ulciorul s'a 'ntors
 Și spărgându-l, din burete destul untdelemn a stors.
 Al treilea, ca și ceilalți, în pescărie mergând
 Și la un loc un crap mare ca de opt oca văzând,
 Porunci (ca un om mare) să-l atârne în cântar.
 După ce-l cântări zice : — Acum să faci bine dar,
 Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i și plătesc,
 Fiindcă n'am bani la mine atâția câți trebuiesc.
 Pescarul : — Bucuros, zice. Și îi dete un fecior,
 Spuind câți lei să-i răspunză, cel gândit de negustor.
 Ducând peștele feciorul și-abia ducându-l de greu,
 Merge după el în curtea unuia arhiereu,
 Și aci 'ntr'un loc oprindu-l îi zise : — Stăi puțin
 Să mă duc să spui în casă câți bani să-ți dea pentru el
 Rămâind sluga afară, el intră la arhiereu
 Și zise : — Venii prea sfinte cu un biet frate al meu,
 Să-ți faci pomană cu dânsul vreo moliftă să-i citești.
 Că prea mult se bântuește de supărări diavolești.
 Alte răutăți nu face, nici nu dă cu bolovani,
 Ci tot vorbește de pește și se ceartă, cere bani.
 Ii zise arhiereul : — Unde e ? Adu-l aici.
 Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
 De câteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
 Și'ndată : — Părinte ! zise, hai mai cūrând de-mi dați bani.
 Că n'o să stau eu aicea să vă aștept zece ani !
 Ti-a spus peștele cât face ? este tocmai opt oca,
 Mi-am rupt mâinele cu dânsul, dar eră proaspăt, mișca.
 Cuviosul om crezuse că 'n adevăr e nebun,
 Și chemând doi inși îndată, iau cu sila, jos îl pun,
 Cere 'n grabă un molitfelnic și începe a-i citi,
 Iar pescarul striga tare peștele ai-l plăti.
 Pe care neascultându-l îl ținură jos mereu,
 Până-i citi o grămadă bătrânul arhiereu,
 Apoi afară scoțându-l, el iar bani cerând striga,
 Iar slugile îi ziseră, să tacă că-l vor legă.
 Eu trebuie să iau pâine or cum dela vreun brutar.
 Atunci pescarul se 'ntoarce la scaunul său năcăjit

Și spuse că pentru plată o moliftă i-a citit
 Iar acel amăgitor, luând peștele porni
 Și mergând cât mai în grabă cu ceilalți se întâlni,
 Sfătuiră împreună cum și ce fel a-l găti,
 Și vre-un meșteșug iarăși pentru vin a uneli.
 Așa cu toții deodată la un cârciumar mergând
 Li deteră 'n mână toate învățându-l și zicând:
 Crapul să-l curețe bine, să-l cresteze frumușel,
 Să-i puie piper și sare și untdelemn peste el,
 Și cu o țavă să-l ducă să se frigă la cuptor,
 În loc de apă turnându-i pe deasupra vinisor,
 Și că, ei ceva prin piață până se vor învărti
 O să vie să mănânce, după ce se va găti.
 Dupăce dar s'a fript crapul, câteși trei s'au adunat,
 Și au șezut în odaie la un chef îndelungat.
 Vin, rachiu, pelin băură până când n'au mai putut.
 Și când voiră să plece socoteala au cerut.
 Stăpânul dând socoteala unui băiat ce-l avea
 Il trimise în odaie zicând, atâți lei să-ți dea.
 Dând băiatul socoteala, ei pe loc s'au apucat
 Și fiește care mâna în buzunar a băgat,
 Zicând cu toți 'ntr'o gură : — Eu plătesc, ba eu plătesc,
 Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voesc.
 Sfătuindu-se în astfel ca la un minut de ceas,
 Dintr'înșii se sculă unul și zise cu mare glas:
 — De vreme ce fiecare avem poftă să plătim
 Ce trebue într'atâta să stăm și să ne sfădim?
 Ci să-aruncăm sorți mai bine și pe cine va cădea
 Atuncea toți să se tragă și numai unui să dea.
 Răspunse altul : — Prea bine, bravo ! așa vom urm'
 Să legăm pe cârciumarul la ochi bine cu-o basma,
 Și din noi din trei pe care mâna își va pune el,
 Să numere banii 'ndată și să plătească acel.
 Și cu 'nțeles se 'nvoiră, cum și făcură așa.
 Când la ochi legat băiatul prin odaie se 'nfășă,
 A șters-o toți câte unul, pe ușă în grabă eșind,
 L-a lăsat să dubiască încoaci, încolo pășind :

Intr'acestea iacă vine și stăpânul după el
 Să vadă ce zăbovește și nu vine nici un fel ;
 Iar băiatul, care parcă de-a minge umbra jucând,
 Puse mâna 'n grab pe dânsul, tu, tu ! să plătești strigând;
 Iar stăpânul său îi trase câteva și îl bătu,
 Zicând : — Eu plății odată ș'acum o să plătești tu.
 L'această 'nșelătorie celor trei li s'a 'nfundat,
 Că în mâna stăpânirii, prinzându-i, legați i-a dat,
 Unde și de alte multe, cercetând a dovedit
 Și prin judecată dreaptă la ocnă i-o osândit.
 Ce nu ar face crăimea de n'ar fi stăpânitori !
 De n'ar fi temnițe, ocne și n'ar fi pedepsitori !
 De aceia totdeauna trebuie să mulțumim
 Stăpânirii cei înalte cării supuși ne numim :
 Căci prin marea sa 'ngrijire privighează pentru noi,
 Ne apără, ne ferește ca și păstorul pe oi.
 Care-și îngrădește turma cu câini vioi și 'nvățați,
 Ziua, noaptea s'o păzească de lupii înverșunați.

Dreptatea lui Țepeș

Pe timpul domniei lui Vlad Țepeș, un neguțător, care se afla în călătorie pela noi, puse să se strige pela răspântii, că a pierdut o pungă cu o mie de lei. El făgădui o sută de lei acelui care o va găsi și i-o va da. Nu trecu mult, și un creștin, om cu frica lui Dumnezeu, cum se aflau mulți Români pe vremea lui Țepeș, se arătă păgubașului și-i zise:

— Jupâne neguțător, răspunse creștinul, rău și fără mului dela răscrucile din dosul pescăriilor, am găsit punga aceasta. Eu socotesc, că e a dumitale, deoarece am auzit strigând, că ai pierdut o pungă cu bani.

— Intr'adevăr a mea este și-ți foarte mulțumesc, că mi-ai adus-o.

Neguțătorul, începând să numere banii, se frământă cu mintea cum ar face să nu dea suta de lei cea făgăduită.

Dupăce numără toți banii, îi puse la loc în pungă, apoi zise celui ce i-o aduse-se:

— Am numărat, dragul meu, și am văzut că dumneata ți-ai oprit făgăduiala. În loc de o mie de lei, am găsit nouă sute. Și bine ai făcut, căci eră dreptul dumitale.

— Jupâne neguțător, răspuns creștinul, rău și fără cale zici dumniata, că-ți lipsește din pungă o sută de lei. Eu nici n'am deslegat-o să mă uit câți bani sunt într'insa. Cum am găsit-o, așa ți-am adus-o.

— Îți spusei, zise neguțătorul cu glas scurt, că am pierdut punga cu o mie de lei și mi-ai adus-o numai cu nouă sute. Asta e. Omul numai zise nimic, ci ieși și se duse drept la Vodă, spre a se tângui.

— Măria Ta, zise el, nu mi-a dat suta de lei cea făgăduită și nu mi-e ciudă atât pentru suta de lei, cât mi-e ciudă, că mă bănuiește a nu fi fost om de omenie. Eu am fost curat ca argintul și nici prin gând nu mi-a trecut să mă ating de lucrul altuia.

Vodă pricepu tertipurile neguțătorului și porunci să i-l aducă. Ascultând și pe unul și pe altul și punând vorbele ambilor în câmpăna dreptății, văzu în care parte bate.

Apoi uitându-se țintă în ochii neguțătorului, zise:

„Dacă tu, jupâne neguțător, ai pierdut o pungă cu o mie de lei, iar acesta a găsit una cu nouă sute, este dovedit, că această pungă nu este a ta. Tu, creștine, ia punga cu banii, ce i-ai găsit și s'o dai acelui, care se va arăta, că a pierdut o pungă cu nouă sute de lei; iar tu jupâne, neguțător, așteaptă până se va găsi punga cu cei o mie de lei, ce zici, că ai perdut-o“.

Așa se și făcu, căci nu era chip să se facă într'altfel. Vlad-vodă-Tepeș judecase.

Neguțătorul o păți cât de bună și se căi în toată viața de fapta neomenească, ce săvârșise.

A. Plante de leac cari pot fi cultivate.

1. ISMA.

Poate fi a) *Isma bună* (*Mentha piperita* L.) numită și Ismă de leac, Mintă de grădină, b) *Ismă creță* (*Mentha crispa* L.) numită și Mintă creță. c) *Isma broaștei* (*Mentha aquatica* L.) în unele locuri numită și Isma apei, Isma broștească.

Cine nu cunoaște isma? O găsim în léagănul copiilor unde se pune în credința că aduce noroc, și o găsim sădită pe morminte. În grădinița de flori, pe câmp, pe lângă râuri și în păduri se găsește în tot locul și nu e mirare dacă e atât de des pomenită în cântecele populare. Crește de $\frac{1}{2}$ —1 m. de înaltă cu tulpina în patru dungi, frunzele, adânc fereștruite și în parte păroase, stau câte două față în față. Florile sunt albe-roze sau violacee. Inflorește din iunie până în August.

Din ismă se pregătește în fabrici: *Oleiul de ismă*, întrebuințat în farmacie la dresul leacurilor cu miros greu. Câteva picături din acest oleiu pe zahăr îndepărtează *durerile de stomac și de cap*; adăugat la bomboane produce bomboanele de mintă; cu cretă se întrebuințează la fabricarea unui *praf de dinți* bine mirositor.

Leacuri de casă: Din frunze se poate pregăti ceaiu care îndepărtează *durerile corpului inferior, ajută mistuirea, vindecă durerile nervoase ale stomacului*. Ceaiul se pregătește așa că amestecăm 4—5 gr. de ismă într'un sfert de litru de apă fierbinte. Sunt oameni cari beau în fiecare dimineață câte un păhar de ceaiu de ismă și au o față ru-

menă și sănătoasă. Isma fiartă în jumătate apă și jumătate vin (întrebuințând-o un timp oarecare, așa că bem în fiecare zi câte un pahar), *îndepărtează mirosul greu al respirării.*

Are multe alte întrebuniări și așa nu e nici o mirare dacă e foarte căutată. Inșă pe cât e de valoroasă isma bine conservată și pregătită, pe atât de fără valoare e cea rău uscată. La ismă se adună frunzele înainte de înflorire sau în timpul înfloririi. Cosim isma și o ducem într'un loc umbros unde îi despoiem frunzele și le lăsăm să se usuce în umbră. Trebuie să dăm o deosebită atenție ca să nu o bată razele soarelui, căci își pierde mult din preț. Frunzele mari și bine conservate ne dau produse de mai mare valoare; mai puțină valoare prezintă dacă nu culegem frunzele de pe tulpină. 1 q. (100 kgr.) de ismă (tulpină și frunze) se poate vinde cu 60—80 lei aur. 1 q. de frunze de ismă despoiată se poate vinde cu 120—200 lei. Un jugăr catastral produce 8—12 q. de ismă uscată din care 6—8 q. sunt frunzele. Venitul brut pe un jugăr cat. poate fi 1600 lei aur sau 60.000 Lei de astăzi. Atât nu produce pământul dacă-l plantăm cu altceva.

Isma bună și isma crește mai ales prin șesuri în pământ bun. Isma broaștei crește mai bine în locurile apătoase. În privința efectului vindecător și valorizării nu e deosebire între cele trei feluri de ismă. Ori unde le-am cultiva, trebuie să pregătim pământul de mai înainte: arând aîund de cu toamnă și mărunțind pământul cel puțin cu o grapă primăvara.

Isma o sporim prin mlădițe. — Mlădițele le tăiem vara și le desvôltăm rădăcinile ca la vița de vie. În Maiu le plantăm în șire de câte jumătate metru depărtate și ceva mai des decât firele de cucuruz în rânduri. Pentru un jugăr avem nevoie de aproape 33.000 de mlădițe. Plantațiunile bine îngrijite produc de 2—3 ori mai mult decât cele neîngrijite. E bine să le cosim cât mai jos, altcum otava nu mai e așa frumoasă; în locurile unde e prea sus cosită tre-

buie să-i rupem mlădițele necosite. Într'un an putem să o cosim de 2—3 ori. Plantațiunea odată făcută se păstrează 4—5 ani.

2. ROINIȚA

(*Melissa officinalis* L.) numită și Iarba stupului, Mă-tăcină și Melisă, în părțile Năsăudului se chiamă Mintă turcească, în Bucovina Iarba roilor, e deasemenea foarte cunoscută. Poate chiar din acest motiv are atâtea numiri.

E de 50—60 cm. înaltă. Inflorește din Iulie până în Septembrie. Înainte de desvoltare florile sunt galbene, mai apoi albe puțin roșietice. Tulpina e în patru dungi, cu frunze crestate puse față în față. Crește prin păduri, dar se cultivă și prin stupării.

Leacuri de casă: Ceaiul de roiniță (10 gr. în $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ l. apă) calmează durerile nervoase și se poate folosi la *anemie, isterie, melancolie, colică de mișcă, la dureri nervoase de dinți, urechi și cap.* — *Estractul de roiniță* se pregătește din o cantitate oarecare de flori de roiniță puse în 3 părți de alcool și 3 părți de apă; se lasă 2 zile în căldură, se strecoară și se poate întrebuința cu bun efect la *dureri reumatice, la strivituri ș. a.* — Fiartă în vin și întrebuințată câte-va zile întărește inima, creierul, curăță *pieptul și îndepărtează flegma.* — Pe răni se poate pune roinița zdrobită, *calmează durerile, răcorește și vindecă.*

În farmacii se pregătește din roiniță oleiul de melisă, prescris de medici la aceleași boale la cari l-am amintit și noi mai înainte.

Crește în pământ bun la șes. Se poate spori prin sămânță sau prin mlădițe. Sămânța înainte de sămănat o punem 24 de ore în apă caldută și o sămănam într'un strat; o udăm de câteva ori și o îngrijim până când micile roinițe sunt de 4—5 cm. de mari. Atunci le plantăm la depărtare în care se află firele de cucuruz unul de altul (30—40 cm. depărtare). Locul în care sădim trebuie pregătit din toamnă, arat și gunoit, iar primăvara înainte de sădire arat din nou. După sădire săpăm și plivim plantațiunea.

La cositul roiniței trebuie să avem grijă ca razele soarelui să nu o bată și să nu se bătuască, de aceea se recomandă să o punem afânată în o corfă și să o ducem în șură sau casă, unde o despoiem cu îngrijire de frunze și vârfurile rămulelelor, căpătăm marfa cea mai valoroasă. Din frunzele sdrănțuite și cotoare căpătăm marfa de calitate a doua. Un jugăr ne dă 6—8 q. de roiniță uscată. Marfa de calitate primă se vinde cu preț foarte bun 1 kgr. 1—1.20 lei aur. Așa încât venitul anual al unui jugăr e cam 1000 lei aur dintre cari 700—800 lei e venit curat. Dacă mai adăugăm venitul ce ni-l aduc stupii din o grădină cu roiniță, munca puțină și câștigul aproape sigur; nu se poate în-deajuns sfătui să se cultive această plantă de leac.

Dacă o cultivăm pentru întâia oară e bine — și facem atenți la acest lucru — ca să legăm un contract cu un comerciant; altcum cultivându-o în măsură mai mică putem rămânea cu ea nevândută și o cultivăm înzadar. Dacă noi singuri nu o putem cultiva în o măsură demnă de export să îndemnăm și vecinii și cunoscuții să o cultive și ei, căci o cantitate mai mare găsește mai ușor cumpărători decât cantitățile mici. De altcum numai începutul e greu. Dacă am exportat odată în anul următor vine comerciantul străin și ne-o ia de acasă.

Plantațiunile de roiniță se pot întrebuița 4 ani și în fiecare an se poate cosi de 2—3 ori.

3. NALBĂ MARE:

(*Althaea officinalis*) se mai numește și Nalbă albă, e o plantă foarte cunoscută. Are flori roze, mai rar albe, și crește până la 2 m. înaltă. Planta să găsește prin grădini, dar și sălbatecă prin brădet. Crește bine numai în locurile umede, pe malurile râurilor. Dacă avem un loc apătos nici să nu încercăm să plantăm altceva decât Nalbă mare, fiind cea mai căutată și mai bine plătită dintre toate plantele de leac. Din această plantă se pot întrebuița frunzele în Iunie și Iulie înainte de înflorire, florile din Iunie—Septemvrie și rădăcina primăvara și toamna.

Leacuri de casă: Ceaiul de nalbă se pregătește așa că fierbem 8—12 gr. de rădăcină de nalbă în un litru de apă până când evaporează $\frac{1}{4}$ a apei așa încât nu mai rămâne decât $\frac{3}{4}$ l. Strecurăm ceaiul și-l îndulcim cu zahăr sau miere. E un medicament excelent *la catar și dureri de piept* (emolează tusea și escitările) se întrebuințează la *catar de stomac și intestine*, la *secrețiune prea abundentă de fiere (gălbinare) urinare dureroasă și lues*. — *Sirupul de nalbă* e de asemenea un medicament excelent la *flegma plămânilor, la catar bronchial, tuse și dureri de piept*. Se pregătește din 30 gr. rădăcină de nalbă lăsată 5—6 ceasuri în o compoziție de 20 gr. alcool de 90% și 0.6 l. apă, se scutură din când în când ca să se abstragă uniform puterea rădăcinii. O scuturăm și o amestecăm cu 150 gr. de zahăr și o fierbem până când a rămas numai 0.6 l. de sirup. — Se mai face din Nalbă *apă de gargarizat, la dureri de măsele și apă pentru ochi*: $\frac{1}{2}$ lingură de floare se fierbe în o ulcică cu apă 5 minute, se strecoară și se lasă se răcească și adaugăm la ea 6 picături de spirt camforat. Se poate întrebuința la compresii făcute la ochi și la spălarea ochilor cu aprindere.

Crește în locuri umede, deci la cultivare trebuie să ținem seama ca locul unde o plantăm să fie apăsător sau în apropierea râurilor, căci în jurul râurilor se găsește pământ gras și apăsător.

Nalba se poate spori din sămințe și prin mlădițe. Mai ușor o sporim prin sămânță. O putem sămăna direct în locul în care va fi cultivată, fără ca să ne facem lucru cu plantarea din straturi. Sămânța o punem în cuiburi de 40 cm. depărtare unul de altul. Sămănatul îl isprăvim prin Aprilie.

Plantațiunile de nalbă se pot întrebuința mai mulți ani, dacă le cultivăm numai pentru frunze și flori, dar dacă vrem să valorizăm și rădăcina, atunci o scoatem la sfârșitul anului întâiu și numai în cazul că e prea slabă o lăsăm și pentru anul al doilea. Dacă vrem să valorizăm îndeosebi rădăcina atunci nu culegem frunzele și florile. În cazul

acesta avem foarte puțin de lucru. După sămănat o plivim, în cursul verii și toamna în Noemvrie îi scoatem rădăcinile, le decorticăm (desfacem coaja), le tăiem în bucăți și le uscăm în un cuptor sau în o mașină de uscat poame.

Putem însă să-i culegem și frunzele și florile și să tragem folos întreit.

Venitul unui jugăr catastral poate fi între 1200—1500 lei aur.

4. NALBĂ DE GRĂDINĂ.

(*Althaea rosea* Cav. var. *nigra*) se numește și Nalbă-roșie, iar în Banat Rujalină. E de un stat de om de înaltă, cu tulpină rotundă, acoperită cu peri aspri; florile sunt mari, roșii întunecate. Se cultivă îndeosebi pentru florile ei, căci conțin un suc roșu ca sângele, întrebuințat la colorarea diferitelor leacuri și beuturi. Mai demult era foarte scump plătită, astăzi prețul ei scade, fiindcă se colorează cu alte substanțe. Nalba de grădină are și flori galbene, albe și violete, dar felurile de aceste colori înzadar le-am cultivat, căci nu le putem valoriza.

Crește bine numai în locuri umede, bine gunoite. Arăm oriund, de cu toamnă, și prin Maiu sămănăm sămânța în rânduri de 80 cm. unul de altul. În anul dintâi nu face flori și ca totuși să avem folos de pe locurile sămănite cu nalbă, putem să punem în pământ cartofi sau napi și numai după ce au răsărit acestea sămănăm și nalba.

Trebuie săpată de mai multe ori. Dă mult de lucru, dar plantațiunea poate fi întrebuințată 4—5 ani. Foile roșii ale florilor (petalele) le culegem în zile fără ploi începând dela sfârșitul lui Iunie până la sfârșitul lui August și le uscăm în loc umbros.

Pe un jugăr catastral se produc 600—800 kgr. de flori uscate și 1 kgr. costă 1—1.50 lei aur. După experiențele unor producători un jugăr catastral aduce 5—600 lei, venit curat.

Leacuri de casă: Ceaiul îndepărtează flegma la dure-

rile și *piept* și e bun ca *gargară la aprinderi de gât*.

Mult mai cunoscut e:

5. NALBA.

(*Malva silvestris*) numită și Colăceii babei, care se așază înăuntru foarte mult cu Nalba de grădină, dar nu crește așa înaltă (20—90 cm.) și o găsim în tot locul: pe marginea drumurilor, în grădini, pe lângă garduri. Cum se găsește în tot locul, e foarte ușor de cultivat. Dacă nu o cultivăm, cel puțin să o strângem de pe marginile drumurilor în Iunie și August. Se pot valoriza și florile și frunzele. Florile uscate la soare au culoare vânătă și 100 kgr. costă 90—100 lei aur, iar frunzele uscate tot la soare, ca să-și păstreze culoarea verde deschisă, le putem vinde cu 28—32 lei sută de kgr.

6. JALEA.

(*Salvia officinalis* L.) e numită în unele locuri Salbie și Sălvie. Are o tulpină puțin cam lemnoasă, florile albastre violet și miros plăcut. La noi se cultivă prin grădini și e adusă din sudul Europei. Chiar din acest motiv crește mai bine în locurile uscate cu mult soare, chiar dacă e un pământ mai sărac.

Leacuri de casă: E una dintre plantele mai des întrebuințate în medicina de casă. *Frunzele* plantei unse cu unt se pun la *gâlci*, puse pe *rane* sunt neîntrecute în vindecarea *ranelor vechi și rele*. *Praful de frunze*, pus în mâncări, strânge și *întărește* stomacul, (îndeosebi se întrebuințează la transpirări în timpul nopții). În loc de praf pus în mâncări se poate întrebuința și *ceaiul* făcut din 10 gr. frunze în 1 litru apă. Ceaiul recit cu puțină miere se întrebuințează la *gargară* și are efect vindecător la *gâlci, dureri de gât, la tuse, scorbut, putrezirea gingiilor și a dinților*. Frunzele măcinate dau un bun *praf pentru albirea dinților*.

Sămânța o sămănăm în straturi și la începutul lui Iunie o sădim în rânduri de câte 30 cm. depărtare unul de altul. O săpăm de 2—3 ori și o plivim. Fiind tulpina lem-

flăoasă se poate întrebuința mai mulți ani. Înainte de înflorire secerăm mlădițele tinere de pe tulpina lemnoasă, le alegem și le uscăm cu îngrijire în umbră. Într'un an putem să o secerăm de 3 ori și produce 1200—1400 kgr. pe jugăr. 100 kgr. se vinde cu 34—40 lei aur.

7. MAGHERANUL.

(*Origanum majorana* L.) deși e de origine din țările sudice e atât de cunoscut la noi încât nu mai e lipsă să fie descris mai pe larg.

Se valorizează frunzele și florile despoiate de pe tulpină. Se întrebuințează îndeosebi în drogherii.

Leacuri de casă: Ceaiul: la dureri nervoase și răciri de mișcă. *Unsoarea* făcută din 4—5 gr. suc de măgheran amestecat cu 3 dgr. unt proaspăt e un medicament excelent la *boalele de nas ale copiilor*.

Crește în locurile în cari se cultivă și varză. Pământul gras și sănătos e una dintre condițiile cultivării.

Sămânța sămănată prin Martie în paturi calde, (5—6 kgr. la un jugăr) se resădește în Maiu, în șiruri de 15 cm. depărtare unul de altul, și le udăm până se prind. Săpăm și plivim plantațiunea până în Iulie, când începe să înflorească. Atunci le tăiem cu foarfeci de grădină c. 3 cm. deasupra pământului, și le uscăm în umbră. Toamna o putem cosi a doua oară.

Pe un jugăr catastral se produc 600—1200 kgr. măgheran uscat. Prețul untui kgr. e între 80 bani—1.60 lei.

8. LUMÂNĂRICA.

(*Verbascum Thapsus*) numită și Coadă-lupului și Ccada-vacii, crește pe lângă toate rumurile, prin locuri uscate, pietrișuri și coaste, pe marginea pădurilor și prin poieni și așa are favorul de a putea fi cultivată prin pietrișuri și locuri năsipioase, unde alte plante se nimicesc. Crește de un stat de om de înaltă și are flori galbene, fără miros.

Leacuri de casă: Ceaiul de lumânărică e un leac excelent în contra *flegmei, tusei, răcelilor, boalelor de ficat și*

lipsei de perioade. Praful la guturaie și răni cari se vindecă greu, iar apa de gargară e foarte bună la dureri de gât.

Florile galbene și bine uscate se plătesc scump. 1 kgr. costă 2.50 lei și când ne gândim că un jugăr catastral produce 4—500 kgr. de flori, vedem că un jugăr de pământ rău și năsipos poate aduce chiar și 1000 lei venit curat. De lucru nu avem mult cât privește cultivarea plantei. În anul prim nu produce flori. O sămănăm în rânduri dese (30 cm.) și până la cules nu ne mai dă de lucru. Cu atât mai greu este culesul florilor și uscarea lor, căci răpesc mulți timp. Dar când ne gândim că această muncă o pot face copiii și că planta crește în locuri unde altele nu se fac, pe prunduri de râuri și pe coaste nisipoase, iar valorizarea e sigură, nu putem îndeajuns recomanda cultivarea ei pentru familiile cu mulți copii, școale etc.

9. SCHINELUL.

(*Oniscus benedictus*) o plantă adusă la noi din regiunile Asiei mici, pentru efectele ei vindecătoare, e des cultivată și la noi. Cum arată și numele, are spini în jurul floarei, așezată în vârful plantei. Flora galbină seamănă cu a spinului și a pălămidei. Crește de 30—40 cm. de înalt, cu tulpină păroasă și frunzele în vârf cu spini. Se poate cultiva bine numai în pământul lutos. Locurile umede îl omoară. Arăm de cu toamnă și mărunțim pământul primăvara la începutul lui Aprilie, și-l semănăm în șiruri dese (20—25). Dar să avem grijă că dacă sunt prea dese rămân frunzele mici, iar dacă sunt prea rari trebuie plivit. Dacă e bine semănat, nu reclamă nici un fel de îngrijire, căci înecă buruienile din jurul său. Plantațiunea o cosim înainte de înflorire. Incepând din Iunie până în Octombrie o putem cosi de 4—5 ori, așa încât un jugăr catastral poate da 600—1000 kgr. de frunze și venitul curat poate fi 1000 lei. Sămânța e foarte scumpă și ar fi bine ca o parte a plantațiunii să o cosim o singură dată și să o lăsăm de sămânță pentru anul viitor.

În medicină e des întrebuințat.

Ca leacuri de casă e una dintre cele mai folositoare. *Ceaiul* (10—15 gr. frunze și flori în 1 l. apă) *ajută mislirea și întărește organele interne*. În unele cărți se spune că ar avea putere vindecătoare chiar și în contra racului (*cancerului*). O „babă meșteră“ se lăuda că a vindecat cu ceaiul acestei plante. „multe boale pe cari nu le-a putut curăți cuțitul doftorului“. *Ceaiul e* îndeosebi recomandat *la friguri împreunate cu îmbolnăvirea pielii pieptului, stomacului, aprinderi de plămâni, la astmă și tuse seacă, la incuieri, slăbire de nervi, gălbinare, piatră, boala apei, ipo-hondrie și melancolie. Foile și sucul plantei puse pe ranele mușcăturilor veninoase au efecte vindecătoare. Compresiunile și spălările cu apa în care s'a clocotit câteva minute schinelui vindecă bube venerice învechite.*

În unele cărți sunt amintite încă multe alte boale, despre cari se afirmă că au fost vindecate cu schinel, le amintim numai pe acestea. Cei ce se vor interesa, vor auzi din popor numele multor altor boale vindecate cu schinel. *Dar să avem grijă că o cantitate prea mare strică mai mult decât vindecă!*

10. ISOPUL.

(*Hyssopus officinale*) a venit la noi din țările răsăritene ale Mării Mediterane. Pentru mirosul lui, pentru florile mari albastre și poate pentru puterea vindecătoare, ce i-se atribuia mai ales în trecut, a fost sădit și prin grădinile noastre. Se poate cultiva întocmai ca și Jalea în locuri bătute de soare pe coaste, locuri nisipoase și uscate. Îngrijirea plantațiilor nu reclamă mult lucru, dar și prețul e foarte variat. 1 kgr. se plătește (tulpina și frunzele bine uscate) cu 40—80 bani. *Leacuri de casă e ceaiul întrebuințat la întărirea organelor hrănitoare, dureri de piept, reumatism și scrofule.* (8—15 gr. de frunze și tulpină în 1 l. apă). *Gărgara în contra durerilor de gingii.*

Nu e o plantă despre care am putea zice că aduce mult venit (deși un jugăr plantat cu isop aduce cel puțin 500

lei aur venit curat), dar prin faptul că se mulțumește cu locuri puțin productive, reclamă îngrijire puțină, și uscarea tulpinelor și frunzelor încă nu e împreunată cu atâtea greutăți ca la alte plante de leac, o punem între plantele, a căror cultivare e recomandată agricultorilor noștri.

11. VIRNANȚUL

numit și Rută (*Ruta graveolens*) e o tufă mică cu flori galbene. Adusă la noi din Sudul Europei, ca și Jalea, seamănă cu ea într-un cât crește în locuri uscate, în fața soarelui. Se găsește sălbatică și în părțile noastre.

Leacuri de casă. La noi s'a adus tocmai fiindcă are multe întrebuițări. Întrebuițarea lui însă reclamă multă grijă și se poate da *numai în cantități mici*, altcum poate fi stricăcios sănătății. E întrebuițat în *contra palpitațiilor, la amețeli provenite din năvălirea sângelui în cap, la isterie, chiar la scorbut și bube cronice*. Acelaș efect îl are sucul plantei și extractul de alcool (10 picături pe zahăr). În fabrici chimice se extrage din el medicamente folosite la boalele amintite.

Sămânța, sămănată în locurile uscate din fața soarelui, după încolțire se plivește de câteva ori și înainte de înflorire (în Mai) se secără. Când e des sămănată (rânduri 25 cm. depărtare) poate fi întrebuițată 5—6 ani, fără ca să ceară cea mai mică îngrijire, căci buruienile nu pot crește printre mlădițele de viranț. Afară de cules nu cere nici un fel de muncă. 100 kgr. de frunză uscată se vinde cu 60—70 lei aur, și un jugăr catastral produce 800—1200 kgr.

12. ALTE PLANTE DE LEAC MAI DES CULTIVATE LA NOI POT FI:

Molura. (*Foeniculum officinale*, numită și Anason, Amison-dulce, Chimen dulce, Săcărea de grădină,) cu flori galbene, bine mirositoare, întrebuițată de poporul nostru pentru *gargară și apă de ochi*.

13. *Spiculefe-albaneze.* (*Pyrethrum cinerariaefolium*) de origine din Albania și Bosnia-Herțegovina se poate cul-

tiva și la noi. Din spiculețele-albaneze se fabrică „zacherlinul“, cunoscutul praf pentru insecte.

14. *Ipcărigele*, (*Gypsophila peniculata*) cari pentru conținutul lor de saponin sunt foarte căutate în fabrici de mătase, pentru spălarea și colorarea lânei. Se valorizează rădăcina.

13. CEAPA. (*Allium Cepa*).

*Ce e o ceapă? E un lung
prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.*

Niciodată nu s'a făcut o parodie mai puțin succasă decât versurile acestea! Ceapa, ca medicină, poate să uște multe lacrimi și să potolească multe dureri. Abia este o altă plantă, care să mai aibă atât de dese întrebuintări în medicina de casă.

În mâncări se pune pentrucă *ajută mistuirea și îndepărtează gazurile* (vânturile).

Fiartă în lapte e un bun mijloc în *contra viermilor din stomac* (limbrici). — Spre acest scop se dă copiilor dimineata și seara câte un păhar de lapte, în care s'a fiert 1—2 cepe mărunțite.

La umflături, dureri de cât, degerări și arsuri, la cari nu s'a luat încă pielea, se pune ceapă crudă strivită, sau ceapă coaptă.

Cine a avut *durere de urechi*, provenite din răceală și a cercat să o vindece cu ceapă, binecuvintează și locul unde a crescut aceasta „plantă de leac“. Bineînțeles pentru reumatismul de urechi sunt și alte medicamente și e mai bine ca să chemăm medicul, căci eventual aceasta durere poate să fie fatală, să asurzească omul, dar în caz că nu putem avea un medic în apropiere, și simțim că la căldură se calmează durerile, putem să alungăm imediat durerea, dacă punem o ceapă friptă pe ureche. Tot în *contra durerilor reumatice și contra vâjălelor din urechi* se întrebuintează suc de ceapă amestecat cu unt de lemn cald (se pun cu multă grijă câțiva picuri în urechi).

În contra tusei și respirației scurte se ia suc de ceapă pe zahăr.

Tinctură de ceapă. Tinctura este un excelent medicament în contra tusei la bătrâni și se pregătește în felul următor: Se mărunțește o ceapă, se amestecă cu 1 pahar de oțet de vin de calitate bună și după o oră se strecoară (filtrează) prin o pânzătură, și se amestecă cu tot atâta miere.

Ceapa curățită și pusă în spirt curat e un excelent remediu la *mistuirea grea* (zilnic se ia pe zahăr de 3 ori câte 10 picături).

Se mai întrebuințează chiar și în *contra căderii părului*: Trei cepe mari, mărunțite, se pun în 1 litru de rachiu sau spirt cu tot atâta apă și se lasă 4 zile la un loc calduros; pe urmă se filtrează (strecoară prin o pânzătură). Se ia apoi 2 linguri de coajă de stejar și se fierb în $\frac{1}{2}$ l. apă până când scade la jumătate; se filtrează și se amestecă cu extractul de ceapă. — Cu acest preparat se spală zilnic capul mai multe săptămâni dearândul.

Mai sunt apoi o mulțime de întrebuințări ale cepei amestecată cu rășină și cu seu, cu aluat și făină de cucuruz, bune toate la atâtea metehne, pe cari le pot descânta babele meștere.

Cultivați-o! Valorizarea e sigură, — dacă nu s'ar putea altfel, — cu pâne și slănină.

14. CHIMINUL.

(*Carum carvi* L.) (Chimenul), simpatica buruiană a internatelor și cazarmelor, în cari în loc de lapte se de-junează supa de chimin, crește prin lunci și fânețe și în Maiu—Iunie bate la ochii prin florile albe, asemănătoare cu ale cucutei. — Fructele seamănă deasemeni cu ale cucutei.

Supa de chimin se întrebuințează în contra *colicei*, pentru *înmulțirea laptelui* și *accelerarea menstruației*. — Chimin fiert în lapte se dă *contra colicei*, *mistuirea rea*, și

vânturi. Praful de chimin pus în mâncări (apă, vin, rachiu) întărește stomacul, liniștește, calmează durerile și curăță flegma. — La catar de ochi se întrebuințează aburul, ce se ridică din apa fiartă (1 l.) în care s'a pus praf, sau semințe de chimin (5 gr.).

* * *

Pentru împrejurările dela noi e deajuns dacă cultivăm 2—3 dintre plantele amintite mai înainte, cari sunt totodată cele mai rentabile și mai căutate în comerț. Am ales pentru fiecare fel de pământ câte o plantă două, căci e mai bine să ai din un fel o cantitate mai mare, decât multe feluri de plante în cantitate mică. Cantitățile mici nu prea găsesc cumpărători.

B. Plante de leac cari pot fi valorificate.

Intre plante cari pot fi valorificate amintim pe acelea, cari se găsesc la tot pasul pe plaiurile noastre, iar în comertiu sunt căutate și bine plătite. Unele dintre plantele acestea prin cultivare își pierd o parte a calităților și materiilor prețioase, altele reclamă pământul rece stâncilor, între cari cresc în stare sălbatică. Culesul și valorificarea acestora pot aduce un bun venit lateral populației mai sărace dela sate.

1. CORNUL-SĂCĂRII

(*Claviceps purpurea* Tul.) numit încă Clonții-babii, și Coarne, este cunoscut de toți agricultorii. Intre grăunțele spicelor de săcară se vede adese câteva grăunțe mai mari de culoare neagră. La noi ele nu sunt valorate, deși în câte un an sunt atât de multe încât ele strică aproape întreagă recolta. Măcinate cu celelalte grăunțe ele pot fi chiar și primejdioase sănătății, întrucât conțin un venin puternic. Coarnele săcării se adună ceva mai înainte de secerat sau chiar la îmblătit și se usucă bine în umbră, se pun în saci și se vând. 100 kgr. se vinde cu 170—190 Lei aur. Mai de mult, Coarnele culese din spic aveau valoare mai mare decât cele adunate din ciurul mașinei de îmblătit. Astăzi ele se plătesc la fel.

In caz de înveninare cu coarne e bine să rcurgem cât mai în grabă la ajutor medical. Iar până atunci să luăm purgative, lapte, ovăs, compresii reci la cap, băi reci și mișcare multă.

2. MACUL-ROȘU

(*Papaver Rhoeas*) macul-de-câmp. macul-iepuresc. împodobește câmpurile cu culoarea lui roșie. Foile roșii ale florilor (petale) sunt căutate în comertiu și 100 kgr. dacă sunt bine pregătite se plătesc cu 130—140 Lei aur. Petalele le adunăm pe timp uscat și le uscăm repede la soare. Nu e bine ca foile să se acopere una pe alta, căci în acest

caz se înnegresc și ca plante de leac sunt fără valoare. Cu cât își păstrează mai bine culoarea roșie cu atât sunt mai valoroase.

În medicină se întrebuințează pentru calmarea durerilor și în contra tusei.

3. MĂTRĂGUNA.

(*Atropa Belladonna* L.) e atât de cunoscută încât aproape în fiecare ținut românesc are altă și altă numire : Cireașa-lupului, Vișina-cucului și Floarea-cucului, Doamna-codrului și Iarba-codrului, Doamnă-mare și Impărăteasa-buruienilor, Nădrăgulă, iar în alte locuri numită cu toată cinstea în felul următor : Mătrăgună-Doamnă-mare și Mătrăgună-iarbă-bună. Deși e una dintre cele *mai veninoase plante*, e întrebuințată în medicină pentru veninul ce-l conține : *Atropina*, folosindu-o în contra durerilor nervoase. Vrajitorii cred foarte mult în puterea ei vindecătoare și pretind că ar putea vindeca chiar și durerile de dragoste, pentru cari medicina rămâne neputincioasă, și alte boale, pentru cari nu se găsește alt leac. Poate din acest motiv și-a căpătat și numirile populare : Mătrăgună-doamnă-mare, Mătrăgună-iarbă-bună. Numele științific de *Belladonna* sau tradusă : doamnă-frumoasă și-l va fi primit prin întrebuințarea ei din partea doamnelor, cari vreau să-și facă ochii frumoși și expresivi. Veninul plantei adoarme nervii ochiului, pupila se mărește, și pe „*donna*” o face „*bella*”. Nu mai trebuie să amintim, că prin aceasta ochii slăbesc și din negrijă poate „*donna*” să orbească. Crește prin rărișuri, pe la marginea pădurilor, pe lângă garduri și bate din depărtare la ochi, prin florile destul de mari, plecate în jos, de culoare brună-violetă, și în formă de clopoțele. Fructele sunt boabe întunecate cari seamănă cu cireașa (*Cireașa-lupului*).

Foile, (cotoarele tăiate scurt), se culeg înainte de înflorire în Iunie și Iulie, se usucă în umbră. și se vând cu 45 Lei aur 100 kgr. Rădăcina, scoasă toamna sau primăvara, se curăță de pământ, se usucă la soare și este foarte cău-

tată: 100 kgr. se vând între 50—60 Lei aur. E bine însă să ne însemnăm în ce timp au fost culese, căci în diferite timpuri planta conține diferite veninuri.

In caz de înveninare cu mătrăgună chemămă de urgență medicul, dăm bolnavului vomative, cafea neagră, compresii reci la cap și gât, spălări cu apă rece și lăsăm să-și miște mult brațele.

4. CUCUTA

(*Conium maculatum* L.) numită cucută-mare și buci-niș, e deasemeni foarte cunoscută, așa încât nici nu e lipsă să o descriem mai deaproape. Seamănă cu multe plante de grădină, dar se poate deosebi de ele prin mirosul neplăcut și greu.

Infloreste în Iulie și August. Sămânța seamănă cu cea de chimin, dar are 5 brazde de-a lungul, cu ajutorul cărora se poate deosebi de cele de chimin de aceeași formă și mărime. Ca plantă de leac se întrebuințează numai frunzele și fructele. *Frunzele le culegem înainte de înflorire*, altcum sunt fără valoare; le despoiem de tulpină, le uscăm la soare și le pachetăm în saci. Frunzele de culoare verde deschisă se plătesc cu 20 Lei aur 100 kgr. Sămânța cucutei se culege *înainte de coacere* și se usucă, altcum e fără valoare.

In caz de înveninare chemăm fără amânare medicul. Iar până la sosirea medicului e bine ca bolnavul să vomeze, apoi să bea vin și lămâie, cafea, compresii reci în jurul capului și băi reci, mișcarea brațelor și respirare măestrită, dacă cere trebuința.

5. MĂSĂLĂRIȚA

(*Hyoscyamus niger* L.) numită în unele locuri Nebunariță și Sunătoare, e tot atât de cunoscută ca și cele amintite mai înainte. Florile galbene cu vinișoare violete, și fructele, cari par că ar avea pe cap o coroană regală, fără să mai amintim mirosul neplăcut și îmbătător, fac să bată

din depărtare la ochii oamenilor. Se găsesc pe lângă drumuri, case părăsite și ruine, printre gunoaie și locuri neumblate. E una dintre mai veninoase ierburi. Chiar și numai mirosul îmbată și produce dureri de cap. Conține un venin al nervilor, așa încât în cantități mici e liniștitor, alinător de suferințe, dar în cantități mai mari narcotizează, ucide.

Numirea poporală a primit-o dela întrebuințarea ei de către poporul nostru : O parte din rădăcină o ține între mâsele ca să-i aline durerile. Veninul măsălăriței omoară nervul și durerile încetează ; dar e un procedeu periculos.

In caz de înveninare se dă bolnavului să vomeze și chemăm medicul. Apoi din timp în timp se dă cantități mici de beuturi acrite cu oțet de vin, cafea tare, și compresii reci.

Cu toate că se găsește în tot locul, *e foarte căutată așa încât e vrednică să fie culeasă. Frunzele se culeg în timpul înfloririi.* E bine să secerăm planta și acasă despoiem frunzele de pe tulpină, și așternute subțire, le uscăm în podul casei sau alt loc umbros. Cu cât sunt mai verzi frunzele, și cu cât sunt mai curat uscate cu atâta au preț mai bun. 100 kgr. se vând între 24—60 Lei aur. Sămânța se adună înainte de deschiderea capsulelor, în cari se află. Taiem capsulele, le lăsăm să se usuce, și apoi le îmblătim, cernem sămânța și o punem în saci. O sută kgr. se vând cu 40—48 Lei aur.

Tot atât de veninoasă e și

6. CIUMĂFAEA

(*Datura Stramonium* L.) numită în unele locuri Boțândarița Ciuma-fetei, Laurul, Mărul-porcului, Turbarea. Se cunoaște foarte ușor după capsula cu țepe moi (seamănă cu căstana sălbatică) și florile mari albe. Se caută, se culege, se usucă, și se vinde ca și măsălărița. *In caz de înveninări cu Ciumăfae* pe lângă medicamentele amintite la măsălăriță, se mai poate lua și oleiu de ricină sau alte oleiuri.

7. PELIN-ALB

(*Artemisia Absintium*) (Pelin bun) e o plantă foarte cunoscută cu florile ei galbene, mirositoare și amare, cu frunzele lănoase. În medicină e întrebuințat pentru veninul ce-l conțin îndeosebi frunzele. Cu frunzele și vârfurile plantei se fabrică un fel de liqueur numit „absint” iar pus în vin îl transformă în „pelin”. Poporul îl întrebuințează ca medicină populară la răni: *spălare cu apă de pelin fierț. În rachiul se bea ca să ajute mistuirea și să îndrepteze stomacul.* Atât de mult se crede în puterea lui vindecătoare, încât în cazuri de epidemii, țărani în unele părți îl poartă la brâu ca să fie fierit de boală. Prețul pelinului variază din an în an.

8. FLORILE DE TEIU

(*Tilia grandifolia* T. *parvifolia*) de asemeni sunt bine plătite în farmacii. Dar chiar și ca medicamente de casă sunt de folos. *Ceaiul se întrebuințează la răceli, guturai, tuse.* Florile lăsate mai mult timp în apă dau acesteia un miros plăcut și se întrebuințează *în contra pistruiilor și căderii părului.* Tot așa se pot valora :

9. FLORILE DE SOC

(*Sambucus nigra* L.) îmbată cu mirosul lor plăcut și atrag atențiunea tuturor la tufa din marginea grădinii, sau din păduri și mărăcinișuri, pe unde crește socul. În floare pe la sfârșitul lui Maiu și începutul lui Iunie. Îndată ce florile sunt desvoltate se adună, lăsându-le cotoarele scurte și se usucă la umbră. Florile bine uscate au colorare galbină aurie. 1 kgr. de flori se plătește cu 45—50 bani.

Ca leac de casă socul e des întrebuințat. Ceaiul din flori liniștește nervii, curăță sângele și stomacul și îndepărtează sudorile. Pentru însușirea aceasta nu prea e bine să dăm ceaiuri de soc bolnavilor de friguri. Se întrebuințează *des la răceli, la tuse, cafar de piept, iar vaporul ceaiului la dureri de urechi și umflături la gât.* Florile muiate în lapte fierbinte dau lapte pentru gargară la aprindere de gât și

la gâlci. Florile bine uscate, cusute într'o periniță, (câte odată mestecate cu flori de mușetel) și încălzite, se pun la dureri de dinți, urechi, durerile corpului inferior, provenite din răceli și la aprinderi reumatice.

Am văzut adesea punându-se coaja verde a socului la arsuri și la aprinderi de ochi.

10. MUȘETELUL

(Matricaria Chamomilla L.) numit și Romoniță se deosebește de alte flori cu aceeași înfățișare, cum e Aurata sau Ochiul-boului și Romonița de câmp, prin mirosul puternic și prin cotorul gol, care poartă floarea. (La Aurată și Romonița de câmp cotorul e plin). Mușetelul e una dintre plantele, cari le culege și poporul nostru ieri-colea, fiind foarte căutat. Se găsește pe câmp, pe lângă drumuri, și începând de pe la mijlocul lunii Maiu, se pot culege florile până Toamna. Florile le culegem (cotoarele cât se pot de scurte) până când nu sunt prea coapte, ca să nu se scuture apoi se usucă, și le ducem în un loc umbros, îngrijind ca și uscate să-și păstreze culoarea naturală.

Ca leac de casă mușetelul e între cele mai cunoscute plante. Ceaiul îndepărtează sudorile, alină durerile, încălzește și întărește stomacul și e întrebuințat la răceli, colică, dureri de stomac, năvălirea sângelui în cap, sângerări de mîtră, dureri reumatice. Spălări cu ceaiul de mușetel sunt des întrebuințate la bube, curgere de urechi, răni cari se vindecă cu greu, chiar cele provenite din boale venerice; iar la copii mici e foarte bine să se spele ochii cu ceaiul rece. La dureri de măsele provenite din răceli se alină durerea dacă ținem ceaiul cald în gură. Tot pentru durere de măsele se pun florile în o periniță, se încălzesc și se pun pe falcă; „parcă ai lua durerile cu mîna“.

În farmacii sunt des întrebuințate așa încât în cazuri că avem cantități mici, le putem valoriza în cea mai apropiată farmacie.

11. COADA-ȘORECELULUI.

(*Achillea millefolium* L.) (Iarba noastră, în Banat se numește Alunele și Sorocină); crește prin livezi, pe lângă drumuri, la marginea pădurilor, cu flori albe-roșietice. O buruiănă de leac des întrebuințată în medicină și ca leac de casă. Fiindcă se găsește atât de des, nu e chiar bine plătită, dar valorizarea ei, socotind că se poate culege fără nici o greutate, tot va putea aduce un câștig mulțumitor celor ce o usucă.

Leacuri de casă: Ceaiul e neîntrecut la *dureri de rinichi, ficat, slăbirea beșicii*; în *contra tusei și a catarului, e un leac bun în contra hemoroizilor, malariei, reumatismului și sângerărilor, întărește stomacul și nervii*. Bănățenii vindecă cu coada șorecelului *alunele de pe față*. În unele locuri e întrebuințată pentru *curățirea sângelui și pentru vindecarea boalelor femeiești*. Câte o babă „meșteră” spune adevărate minuni, despre vindecările făcute cu această „iarbă-a-noastră”.

La *tăieturi, bube și rane* se pune frunza și se leagă.

În unele sanatoare se pune în apa de spălat coada șorecelului și se zice că înălbește pielea și acelaș fel de întrebuințare l-am văzut la o fată, care se numea „frumoasa satului”. Cercetând mai deaproape poate am afla că se întrebuințează pentru multe alte metehne.

Cum era să învățăm carte.

— Amintiri. —

Toamna, când începea să sufle vântul cu toată asprimea, și pasărilor câmpului erau de mult duse în țări mai călduroase, auziam tot mai des spunându-se un cuvânt: școala. La început de abia îl băgam în seamă.

Vorbeau de școală copiii, tovarășii noștri, cu cari ne întâlneau în uliță, în curte și pe câmp, în șură la *de-a gaia, de-a lupul și mielul, de-a holomorile*, dar vorbeau ca de un lucru îndepărtat, ce va fi să fie coala la iarnă. Parcă iarna nu era înaintea noastră! În grădini de mult nu mai era o frunză pe pomi. Numai zăpada trebuia să cadă, ca să avem iarnă după toată rânduiala. Și într'o noapte a venit și aceasta; când ne-am trezit dimineața, era în curte zăpadă mare și de bucurie că ne sâniem, începurăm a striga, a ne împinge, a ne lua la trântă prin pat, pânăce veni mama și făcu o grabnică liniște între noi. — „N'ati tăcut javrelor? Indată să vă îmbrăcați, căci azi vă trimt la școală“.

Asta ne-a mai trebuit! De groaza școalei nu mai îndrăsneam să ne mișcăm și stam uluiți, holbându-ne cu ochii la grindă.

— Nu merg, știi, începu cel mai mare, de prin adâncul pernelor, nu merg, că mă bate domnul învățător.

— Bine vă face, se răsti mama, înbărbătându-ne.

— Acela e popă de voi, că sunteți ca dracu.

— Nu merg, nu... ne bornăiam cu toții.

— Nici capra nu merge la târg de bună voe. Ba mergeți, tot fuga....

— Măi, ne a încolo!

— Măi, mânca-l-ar lupii de javră, e tot în picioarele oamenilor!

— Ne a!

Urmă o bubuitură și niște schilălăituri. Se văita că-nele să moară.

— Toată vara nu-l vede omul, e tot dus. Când vine iarna, nu mai poți închide ușa de el.

— Hai numai hai, striga mama.

— Hai demi-i ia de pe cap. Să-i duci la școală, că mă năucesc. Copii răi, ca aceștia nu mai sunt pe lume. Să-i duci la școală!

Tăceam ca peștii.

— Doamne, de-am scăpa! De ne duce la școală, e vai de capul nostru. Când vom încăpea pe mâinile domnului învățător, nu ne mai rămâne fir de păr în cap.

Ne spuneau ceilalți copii, ce se petrece în școală și ce bătaia mâncau dela domnul învățător. Când îl vedeam pe uliță mi-se băteau dinții în gură de frică.

— Doamne, de nu ne-ar duce la școală!

— Mâne îl duc pe Gheorghe. Vreau să învețe să-mi mai cetească din cele gazete.

— Și pe ăștialaltă mi i-ai lăsa pe cap? Du-i pe toți. Mai strige-i și dascălului, că m'am săturat.

— Ceialaltă sunt încă mici, și nu au vrâsta.

— Meargă cu toții. Acolo sunt și alți copii. Mai bine stau în școală, decât la mine...

S'a isprăvit. Mâne ne duc pe toți la școală fără multă poveste. O dam înainte cu plânsetele. Pe gruiu lui Nan se dau copii cu sania, iar noi ne jeluim pe întrecute.

— Ăăăă... ăăă, plângeam cu toții pe un glas, plângeam pe nerăsuflăte. Dar morăitul nostru nu ținea mult, căci venea mama și ne ciocănea cu furca dela brâu drept în vârful capului. Se făcea liniște îndată. În liniștea aceasta se auziau strigăte și la Badea Mihai din vecini.

— Ne a delături! Ne a la oi! și da după câine de se văita până în fundul grădinei. Din casa vecinului încă se auziau strigăte de copii, de femeie — se pregăteau și acolo de școală.

Căci așa e lumea aceasta. Până ține vara nu simte nime povara copiilor. Cresc ca iarba. Încătr'o te uiți vezi tot copii. În curte, în câmp, pe uliți sunt copii, de copii răsună satul de gurile lor.

Necaz e numai când începe a şuera vântul de toamnă şi îi alungă pe toţi lângă cuptor. Atunci e numai: Nea la oi! către cel dela uşa tinzii şi Nea la şcoală, către cei din casă...

* * *

A doua zi erau oamenii, tabără înaintea şcolii.

Şcoala era cu ridicătură şi de desupt era cancelaria satului.

Oamenii, cari şi-au adus copiii la şcoală s'au pus cu toţii în poveşti şi pândeau acum ca nu cumva să le fugă porodiţele dela învăţătură.

Pe uliţi se vedeau venind alţi oameni în şir, fiecare aducând câte unul, câte doi copii la şcoală. Ii aduceau de vârful capului, căci numai aşa îi puteau urni de acasă.

Nouii sosiţi erau vâraţi în şcoală, iar părinţii se alăturau la mulţime, aşteptând să vină domnul învăţător.

Învăţător ne era crâsnicul dela biserica din sus, care s'a tocmnit că slujeşte mai eftin ca ceice au venit la concurs. Lui nu îi trebuiau nici mierţele de bucate, nici livada bisericii din Prund şi s'a dat mulţumit cu 23 florini din lada bisericii, lăsând trei zloţi de adălmaş curatorilor — pentru osteneală.

* * *

Sus în şcoală era ca în valea Ierihonului. Copiii nu-şi puteau reţinea plânsul, dar de groaza domnului învăţător suspinau numai. Alţii îşi pipăiau mereu vârful capului, ca să vadă dacă li-a mai rămas vre-un fir de păr ori s'a lipit de mâinile celeiice îi adusese la şcoală. Veni şi domnul învăţător şi se făcu mare linişte.

Domnul învăţător ne mângăia :

— Lăsaţi numai, o să vedeţi ce bine e în şcoală. Ne jucăm, cântăm, spunem poveşti. Numai să fiţi copii de treabă.

— Acum puneţi trăistuţele de după cap, în bănci.

Fiecare copil avea câte o trăistuţă frumoasă pentru

tăblișă și cărțile de școală. I-o pregătea mamă-sa pentru timpul, când va merge la școală.

În trăistuță puneam și o felie de pită prăjită, ce ne-o da mama pe drum. Domnul învățător ne întreba de toate, de vrabiile de prin șuri, de țicleni, presuri și sănii.

Am început să prindem inimă și uitarăm că suntem în școală. Era cu totul altfel în școală decum ne-au spus ceilalți copii.

Era cum se cade bine. În curte făcurăm cunoștință mai de aproape. Cei mai mari se băteau cu zăpadă, noi cei mici stam mai fricoși la o parte și priviam cu multă plăcere la ei.

Domnul învățător a intrat în cancelarie sugând dintr-o țigară, pe care o sucea, când se cobora cu noi la vale.

Am rămas noi de noi. Lupta cu zăpada se da tot cu mai mare înverșunare. Strigătele, învălmășala și plăcerea războiului făceau să ne clocote și nouă micuților sângele în vine.

Fără să ne dăm seama ne trezirăm și noi cu mânuțele în zăpadă și sfr... sfr... în tabăra din față.

Fetele, văzând că lupta se dă cu prea mare vitejie și simțind că linia de foc o să se lărgească până la locul unde stau ele ghemuite, o luară la fugă către capătul scărilor.

Atâta ne-a trebuit. Cele două tabere potrivnice de băeți se uniră ca într'un gând și dă-i la asalt, asupra fetelor.

Să făcu o învălmășală încât urletele, strigătele și plânsetele făceau să se sbată în zar ușa dela cancelarie, în care apăru ca trăsnetul domnul notar.

Se uită cu niște ochi roșii la noi, iar puținul păr de pe găvălia d-sale se ridica către cer. Striga ceva, dar nu-l înțelegea nime.

Băeții mai mărișori însă pricepură îndată ce are să urmeze, căci săriră peste capetele noastre, ne trăgeau la pământ și o luau pe trepți cât puteau de repede, ca să nu-i ajungă domnul învățător, care eși pe sub mâna dom-

nului notar și se năpusti asupra noastră cu palma, cu pumnul, cu joarda.

Când am ajuns iarăși în clasă, ne clocoteau obrazii de joc, de alergătură și de — palme.

* * *

După o săptămână nu mai era putere omenească, care să ne țină acasă.

De câte trei, patru ori ne treziam noaptea și întrebam: — Oare nu întârziem de școală?

Nimic nu ne plăcea, ca școala.

Când se făcea ziuă, eram cu toții în clasă. Fiecare aducea cu sine câte un butucaș, de lemn, unul dintre școlarii mai mari aprindea focul și se începeau bătăile. Era o adevărată plăcere. Ori unde priveai, erau copii acățați unul de altul și se băteau pe răpușie. Clae pe jos, ne tăvăleam până venia domnul învățător...

Pe domnul învățător nu-l prea trăgea inima la școală, dar blăstămățiile noastre nu-i dau răgaz să răsufle. Noi fiind cu școala deasupra cancelariei, de multe ori îl si-leam și pe domnul notar să alerge la noi și să-mai facă și el câte un pic de rânduială cu ceea ce avea în mână. Cine să poată lucra de desupt când deasupra era furtună? Ne trânteam de se clătinau grinzile de desupt, varul se deslipia în table de pe plafon și cădea cu sgomot pe masa de scris a domnului notar, cari eșia aprins de mânie și striga după domnul învățător.

— Domnule învățător, fumează mai puțin și îngrijește de porcii aceia de copii, căci altcum vă închid școala.

— Da, domnule notar, am să le dau o păruială să mă țină minte până vor trăi.

Domnul notar intra, trântind ușa dela cancelarie, iar domnul învățător, venia încet, tiptil și deschidea ușa scolii.

O luam care încotro, ca vrăbiile, când zăresc uliul. Domnul învățător își suflca mânicele și se lua după noi.

Nu se mai auzia decât răcnete și sovăiri de nuia. Unii săriau peste bănci, alții se târau pe de desupt.

— Nu am făcut nimic... auu... n'am făcut... auu... Dar nu era ertare.

Mai ușor scăpau ceice apucau să se coboare sub bănci. Aceștia așa știau fugi și se ascundeau, de om să fi fost domnul învățător, ca să-i poată ajunge.

— Blăstămați și mișei...

Cu aceste cuvinte știam că s'a încheiat răfuiala și domnul se suia la catedră și striga:

— Eșiți cu toții de sub bănci și mergeți la loc. Nu vă mai bornăiți, că vă smulg părul.

De abia acum se începea însă adevărata bornăială. Plăngeam să ne prăpădim. Care cu treabă, care fără treabă. Era o gălăgie groaznică, încât domnul învățător începea să ne strige pe nume.

— Mă Zaharie, ai de grijă și îți adună fălcile...

Și domnul învățător se întindea după nuiua cea potrivită.

În unghiul lângă catedră erau răzimate mulțimea de nule, unsprezece, câte bănci aveam. Erau puse după lungime. Cea mai lungă ajungea până la banca din fund, lângă perete. A doua era ceva mai scurtă, ca să ajungă până la cealaltă bancă și așa mai departe... fiecare bancă își avea pociu ei.

Fiecare nuiu era, crepată în vârf. Copiii purtau păr lung, și când nu se purtau bine, lua domnul învățător pociu băncii, o vâră în părul băiatului, o sucia de două trei ori și scutura...

— Vai... vai...

Ceialaltă după el.

— Il omoară domnu, îl omoară... au...

Afară se opreau oameni pe sub ferestre și clătinau din cap la auzul învățăturii, ce se face sus. Dar erau mulțumiți, căci doar asta era rânduiala la școală și așa a fost de când e lumea.

* * *

Ne-am obișnuit cu școala, ne plăcea și nu puteam fi fără ea.

Domnul învățător o știa aceasta și după ce ne-a dat și cu aerul și cu buna rânduială — ne-a trecut la carte.

Învățăm cu toții tot aceeași carte, căci niciodată nu s'a pomenit ca domnul să gate vre-odată învățătura cu ceice au mai umblat la școală.

Incepea totdeauna dela început, ca ceice au mai fost, să nu uite ce au învățat, iar cei noi veniți, să învețe și ei ceva.

Domnul lua creta și făcea pe tablă o pipă cu capac și cu un razim dinainte.

— Asta e *i*. Va se zică *i...* *i...* *i...*

Striga domnul de ne țiuia urechile.

... *i...* *i...* *i...* boilor, căscați-vă gurile și ziceți după mine.

Incepeam cu toții... *i...* *i...* *i...*

Domnul asculta și se plimba mândru pe dinaintea băncilor cu nuiua în mâinile prinse la spate.

— Mai tare... mai tare.

— Zi-i mă Zaharie, zi-i nemernicule, că îți smulg căpița aceea din cap. Cască-ți gura Tănase, ca să nu ți-o deschid eu... *i...* *i...* *i...*

— Tu de ce nu zici tare, ha?

Și domnul îl prindea pe Silimină de păr de lângă ureche și îl ridica.

Se subția glasul lui Silimină. La vârful degetelor dela picioare, unde îl ridicase domnul de păr, avea un glas ca acul... *iii...* *iii...* *iii...*

— Vezi că știi?

Domnul învățător, ne lăsa să o luăm înaintea cu *iii...* și se punea în fereastră, povestindu-și poveștile cu trecătorii.

Noi la rândul nostru sbieram din toate plămânile... *iii...* *iii...*

Din sbierătul acesta se desprindea pe încetul câte un hohot de râs câte o bubuitură. Ba Silimină scoase un ac ce îl avea în pălărie și îl înțepa pe Tărcuță, care scoase un țipet de se cutremura școala.

— Care a fost?

Toți arătam spre Tărcuță. Avea un păr creț, stufos, de ne tihnea cum îl scutura domnul. Până în a treia bancă îi țisneau lacrimile.

Domnul se punea din nou la fereastră, iar noi sbieram mai departe... *iii... iii... ăăă... ăăă...*

Râdeam să murim. Nu ne eșia din minte domnul și părul lui Tărcuță.

Dar nu ținea mult voia bună.

Se întorcea domnul ca fulgerul, punea mâna pe cea dintâi nuia și după noi.

Noi, fuga.

Pe bănci, pe sub bănci, pe după tablă eram tot copii de copii, fugând, sărind și strigând. Un nor de praf era în clasă, iar de dedesupt alerga domnul notar la noi.

— Dă-le drumul domnule, că m'au înebunit. Vă închid școala, e porcărie.

Eșiam pe ușă călcându-ne în picioare, cu capul dungi de lovituri, și săream unii peste alții, ca să scăpăm și să ajungem mai degrabă în uliță.

Pe ziua aceea am gătat cu învățătura...

Și așa mergea școala zi de zi. De nu venea zilnic domnul notar și nu cerea să ne dea drumul, dela școală poate că azi am cunoaște și pe *a*. Dar tocmai când am ajuns să învățăm și litera aceasta, veni și primăvara. Și atunci cine ne-ar mai fi putut ține în școală, când afară era cald și lunca se cutremura de ciripitul paserilor? Ce rău ne face astăzi că n'am învățat să cunoaștem și pe *a*, ca să se potrivească lângă *i* pe care îl cunoașteam cu toții.

OCT. PRIE.

Cum am înființat banca din sat ?

Toată lumea a fost învoită, toți și-au pus iscălitura și toți au făgăduit, că orice bani vor avea, îi vor depune la banca noastră, și de orice împrumut vor avea nevoie, vor cere numai dela noi.

Am jurat cu toții, am beut un aldămaș, cum nu s'a mai pomenit și — amin.

Cea dintâi bătaie de cap am avut-o cu numirea băncii.

— „Oltul“ ziceau unii.

— Nu se poate, răspund ceilalți.

— O să se zică: „Mi-am dus banii în Olt, s'a dus pe Olt, stărnim dela început neîncredere față de o întreprindere, ce își clădește existența pe valurile Oltului. Ce e val, ea valul trece...

Va se zică un alt nume ne trebuiește.

Incepurăm să ne gândim:

— Traista!

Hm !

— Căciula!

— Mierța!

Sună cam a prostie !

— Vioreaua !

— Calapăr, ismă, ochiul boului !

Lumea nu prea era mulțumită. Am trecut la împărția animalelor.

— Capra, oaia, vaca...

— Care va se zică, un lucru de muls și tuns!...

— „Banca noastră“ să se numească, zise popa, ca să nu seamene cu nici o altă bancă pe lume. Să fie cum o dorim noi, vacă de muls, și oaie de tuns și Olt, care să mai spele ce e de spălat, dar și căciulă, în care să mai ascundem ce e de ascuns.

Și așa a rămas.

Pe părintele cel bătrân (de 80 ani) l'am pus președinte, pe învățătorul (tot bătrân) contabil, iar nenea Călbea-

ză a fost ales cassier, fiindcă avea și nițică avere, cu care se acopere golurile, dacă va fi nevoie.

Dar nu aduce anul, ce aduce ceasul.

La câteva luni, nu mai știai care e președinte, care e cassier, și care contabil. Căci toți încasau, toți scriau prin cărți și toți erau și cassieri și contabili în una și aceeași persoană.

Și fiindcă oamenii nu se prea țineau de rânduiala băncii, când aceasta, vorba să fie, își ținea orele oficiale, iar bani trebuiau mereu, când la unul ca împrumut, când la altul în camete, cei puși în frunte se îngrijiau cum puteau de izvoarele de venit ale băncii și cerșiau depuneri și plăti-rea dobânzilor pe unde te întâlneau. Nu puteai vinde un vițal, ca seara să nu intre dascălul sau popa pe porțiță.

— Măi Niculaie, hai mă cu banii aceia la bancă, te folosești și tu, mai are și banca ceva hasnă...

Câte odată se nimerea să vină toți trei la tine...

S'apoi să te ferească D-zeu să fi dator !

Că te opreau în drum, la fân, la sapă, în pădure și-ți țineau cuvântarea :

— Bine măi, dar tu nu te mai gândești să mai plătești ceva din capetele banilor ?

— N'am domnule, n'am decât trei zloți...

— Adă-i încoace !

Ii puna d. învățător la chimir și nici tu scrisoare, nici tu vre-o dovadă, că ai plătit...

Plătiai și părintelui și lui Călbează, iar când le cereai vre-o adeverință, spuneau că mi-o va da, că n'o să se ducă cu ea în groapă.

Ne părea bine și de atâta, căci încolo erau cu toții oameni de ai noștri, din moși strămoși, oameni de cinste și omenie, cum eram și noi ceilalți, oameni din același sat, încușluiți și înnemșugiți, cari nu ne-am fi înșelat sau păgubit unii pe alții, Doamne ferește.

Dar vezi, năcazul și nepriceperea....

A venit vremea ca banca să facă bilanț despre ceea ce a încasat și cheltuit peste an, ca să se știe, ce venit e, și cât au de căpătat acționarii după acțiunile lor și asta vezi e un lucru greu — pe semne.

Căci după ce ne-am bătut capul cu toții, cari am mai învățat și nițică carte, după ce am ținut ședințe și am chibzuit toate și ne-am gândit la toate, nu era chip și modru să o scoatem la cale.

Numai atunci am văzut, ce lucru mare era un bilanț, fiindcă în cărți era scris foarte puțin despre ceea ce s'a primit, sau s'a dat. Incasau toți și încasau unde îl întâlneau pe om. Il întâlneau în crismă, îi mai trăgeau și o săpuneală.

— Bine mă, tu o mâni aici dar la bancă care e mama noastră a tuturor, nu te gândești de loc? Ea din ce să trăiască, dacă tu îți beai banii prin cele crășme?

Și dacă aveai la tine un zlot, ți-l scotea popa pentru bancă, ca să nu cumva să-i piară sămânța, la „mama noastră a tuturor“.

S'atunci trebuia să facem ceva, — ca să știm cine ce a plătit și cât a plătit.

Tot satul l'am chemat la bancă.

— Măi Mihai, tu ai de plătit niște camete de azi toamnă...

— Am plătit dle părinte. Știi bine că am plătit. Eram drept Antone, mergeam cu iapa la moară, ți-am dat....

— Cât mi-ai dat?

De asta era curios popa se știe.

— Cât mi-ai cerut, răspundea șiret Mihai.

— Da, dar tu trebuia să plătești 10 zloți, se răsti popa.

— Chiar atâta ți-am dat, răspunde repede Mihai...

Dincolo era închiziționată o babă.

— Tu Nuțo, să plătești, ai niște dobânzi și mai ai și ceva din capete....

— Am plătit. Lui Calbează, i-am plătit, întreabă-l...

Cel întrebat da din umeri și nega.

Atâta a mai trebuit, să simtă oamenii, că cei dela bancă nu știu cine a plătit și cine nu.

Toți tăgăduiau, c'ar mai avea vre-o restanță, ba unii pretindeau, că au plătit și capetele banilor, de sunt liberi de orice datorie.

Oamenii începură să fie gălăgioși.

— De ce s'au băgat directori la bancă, dacă nu se pricep.

Mai pe urmă începură chiar să bănuiască pe directorii noștri din fruntea băncii.

— Au mâncat banii. Erau tot în Sibiiu și beau bere la Habermann cu domnii. Acum să plătească...

Ne-am adresat la Albina și ne-am rugat să ne trimită om priceput, care să ne scoată din încurcătură și să ne facă bilanțul.

La trei zile a fost d. Popescu în sat.

A luat registrele, a numărat banii din cassă, a socotit, întrebat, a știricit și la o jumătate de oră a zis:

— O să intrați cu toții la pușcărie și Dneata părinte, și Dneata dle învățător, și Dta nene Calbează....

— O să plătiți toate pagubele și tot ce nu puteți dovedi că ați dat, sau ați incassat....

— Legea comercială e categorică. nu este scăpare.

— De ce să plătesc, zise Călbează întunecat. Să plătească celce e dator, eu nu sunt dator nimănui.

— Bine, bine, dar D-neata ai administrat bani publici și răspunzi de ceace ai făcut.

— O să-mi dau mulțumită. Slujesc fără plată, iar acum să plătesc tot eu....

Eși furios pe ușă.

— Poate — un noroc să vă bată — zise gânditor d. Popescu.

— Mai aveți o lună până la ziua, când după lege va trebui să prezentați bilanțul....

— Dacă ați avea acel noroc, ca să între hoții în bancă, să rupă registrele.... ori să ardă casa....

— Am putea atunci reface totul pe baza unor procese verbale, în care să se cuprindă spusele oamenilor. Dar cu cărțile astea numai în pușcărie puteți ajunge și veți plăti.

Învățătorul nu mai auzi aceste din urmă cuvinte, căci se însenină deodată, apoi pofti pe domni în casa de alături, unde s'a mâncat o ojină și s'a beut un vin, cum numai la sărbători mari se face.

La o săptămână ferbia satul.

Au intrat hoții în bancă, au sfârticat toate hârtiile și registrele, pe cari le-au pus pe foc.

Lumea a tăbărit să vadă.

La o fereastră era răzimată o scară pe care se vedeau urmele unui individ, ce a pătruns în lăuntru.

Jandarmii chemați, au constatat toată întâmplarea.

S'a început urmărirea, se căută după hoți.

La câteva zile s'a prezentat direcțiunea băncii la tribunal, unde a revocat denunțul, cerând să se sisteze orice urmărire, fiindcă banca pagubă nu a avut, iar sgomotul cu hoția, îi strică bunul nume.

Pe urmă a venit din nou d. Popescu, a ascultat tot satul și din cele spuse a făcut bilanțul, și a fost toată lumea mulțumită.

Sunt mulțumiți deponenții, cari primesc 7% interese după depuneri și sunt mulțumiți datornici, cari plătesc și astăzi 10% după împrumuturi, cum nu mai este în Țara românească o așa ieftinătate.

Numai cei din fruntea băncii n'au învățat nimic din pățania dela început.

Trei ani după olaltă, au spart hoții banca și au distrus registrele. Popa a făcut pe urmă denunțul, pe care tot el l'a revocat. La câțiva ani s'a găsit apoi cineva, care să meargă pe două luni la o bancă în Hosman, unde a învățat meșteșugul contabilității și al bilanțului.

Astăzi suntem bine și habar n'avem de viitor. N'am merge cu depunerile în vecini sau după împrumuturi la băncile mari, nici să ne dea bani de pomană.

Dar nici făloși ca noi nu este om pe lume, căci am fost cei dintâi din tot ținutul, cari am cutezat să înființăm o banca țărănească, noi de capul nostru, și încă acum treizeci de ani.

Astăzi vin alții să învețe dela noi, cum noi pe vremea aceea n'am avut dela cine să învățăm.

Dar învățul din pățania proprie e mai bun, decât acela, pe care ți-l spune cineva într'o seară la o masă întinsă sau la un pahar de beutură.

Cine nu crede, să încerce.

Ionică.

Uriașii.

În poveștile populare uriașii apar sub numele „Strâmbă-Lemne“ și „Sfarmă-Piatră“. Sunt asemenea ciclopilor și titanilor din mitologie, semi-zei cari uneori ajută oamenilor, alteori le fac rău, dar de-obiceiu ajută pe cei buni și fac rău celor răi. Pe cât sunt de puternici, pe atât sunt și de simpatici uriașii poveștilor populare. Dar și în aceste povești, uriașii sunt prezentați ca locuitori simultani cu oamenii normali ai pământului, deși retrași în codri vechi ori între stânci.

La români s'a păstrat însă și tradiția că uriașii au fost strămoșii oamenilor și că oamenii normali ar fi o degenerare a acestor strămoși. Dâlmele presărate ici-colo prin Ardeal sunt tot atâtea morminte sub cari își dorm somnul lor veșnic uriașii de odinioară. Unele îngrămădiri de stânci cu forme ciudate din Munții Apuseni sunt tot atâtea resturi ale cetăților puternice pe cari și le-au clădit uriașii. Ei mai locuiau de altfel și în peșteri, ca și oamenii primitivi.

O peșteră era și locuința ultimului uriaș din Mănăsturul Clujului, după o legendă pe care am auzit-o mai anii trecuți dela un român, care locuiește în acest cartier clujean, fost sat românesc. Gura peșterii se afla în pădurea din partea de miazănoapte a Mănăsturului, o pădure mult mai mare în vremile de demult, cu înalți copaci și cu puține poiene.

Nici nu se știe vârsta la care a ajuns acest uriaș. Ei trăiau sute de ani și muriau, retrași în peșterile lor și purtând povara secolelor ce le-au trăit. Uriașa lui soție murise cu vre-un secol mai înainte, lăsându-i o fetiță, dacă peste tot se poate da, chiar și în ceasul nașterii, acest nume, unei fete de uriaș.

Retras în peștera lui, uriașul trăia o viață contemplativă. Martorului multor secole i-s'a dat să ajungă în secolul agoniei uriașilor. Ori-câte excursii a făcut în nopțile cu

lină, călcând de pe-o stâncă pe alta, trecând peste râuri și văi, n'a mai dat vre-un uriaș, după care să-și mărite fata, care creștea și se întăria an de an.

Din când în când, ieșea și fata în lume. Era tânără, abia de-un secol, și dornică de viață. Prin văi, pe dealuri și prin desişul pădurii își cânta cântecele de dor și jale, dar aceste cântece, ori-cât erau de fermecătoare, nu aveau nici-un răsunet.

Intr'o zi, se plimba pe malul Someșului, cam pe locul unde este astăzi Piața Unirii din Cluj. De obicei, când se întorcea acasă ducea uriașului ei tată vre-o jucărie găsită pe câmp.

— Uită-te, tată, ce jucărie am găsit, — îi grăi acum, sosind sprintenă, la gura peșterii. Iși desfăcu șortul, din care căzu un om, doi boi înjugați și un plug.

— Aceasta nu e jucărie, — îi răspunse bătrânul. E omul zilelor de-acum și al zilelor viitoare. Lasă-l să meargă să scurmă pământul, — adăogă apoi, oftînd din greu. — Noi, uriașii, ne-am trăit traiul. Nu ne mai rămâne decât să ne cântăm cel din urmă cântec. și să murim. La ce să mai încercăm lumea aceasta de omuleți?

Intrară apoi, în peșteră. Bătrânul, prinse cu uriașele lui mâni pietrile și le scutură cu putere. O parte de deal se prăbuși pe gura peșterii, astupându-o. Multă vreme apoi, de sub deal s'au auzit acordurile unul cântec jalnic. Omuleții, continuară să scurme pământul.

Clujeanul.

Elegie.

Când zimbesc. când rîd, când declam, sunt un fățarnic. Sufletul meu de mult, de mult e scaldat în lacrimi. Sunt ani de zile de când suspină mereu. N'o să mai rădă nici-odată, decât, poate, atunci când va scăpa din trista lui închisoare vremelnică.

De ce suspin? O, nu vedeți, că mă găsesc lângă ruinele unei cetăți și contempnez cea-ce au mai rămas din zidurile

ei? De-ar fi măcar ruinele Palmirei! Atunci n'aş mai fi trist, ci pururi duios! Superbele ei ziduri de odinioară s'ar reclădi pe soclul sufletului meu, aşa cum s'au reclădit în sufletele tuturor acelora cari le-au contemplat. Palmira nu mai există, dar vor exista *in aeternum* ruinele ei, pe cari n'o să le roadă al vremii dinte. Oamenii, n'au ştiut să-i păstreze zidurile, dar îi păstrează cu sfîntenie ruinele, admirabile rămăşiţe ale unor timpuri glorioase, etern motiv de inspiraţie pentru trubadurii din trecut şi viitor.

Lângă ruinele pe cari le contemplează sufletul meu nu se poate cânta decât un cântec de lebedă, ori, un marş funabral. Cine se mai gîndeşte la cetatea prăbuşită? Nime nu-şi aminteşte măcar forma turnurilor ei. E îngropată în mormântul trist al ultării.

Il cânt pe ruinele cetăţii ce mi-am clădit-o odinioară, aşezând, piatră lângă piatră şi cărămidă lângă cărămidă. Am clădit-o în aer? Ori, pe vre-o planetă a sistemului solar? Nu ştiu. Dar ştiu, că am clădit-o, şi, că s'a risipit. Iar acum, fac supreme şi zadarnice efortări să-i salvez ruinele.

Era cetatea visurilor, pe care am clădit-o cu gândul s'o las moştenire urmaşilor mei. Odinioară, e mult, e mult de-atunci, între zidurile ei abia începute a răsărit o stea. A răsărit, revărsându-şi razele peste ziduri şi peste mine.

— E femeie, nu o stea, — îmi şoptia uneori varul dintre cărămizi.

— E stea, nu e femeie, — răspundeam eu, numărându-mi bătăile inimei. E stea, la care n'o să ajung niciodată, cu toate-că, umblă printre ziduri şi calcă pe pământ. E stea, cu toate că are forme femeieşti....

E stea care luminează ziua.

Femeie între stele

Şi stea între femei....

O vedeam în fiecare zi. Când se iveră, îmi deschideam ochii mari, şi cu ei deschişi, o urmăream. Când despărea, îmi închideam ochii, şi — cu ei închişi, o vedeam. Iar sufletul meu cânta cele mai dulci române.

Câteva din acordurile lor s'au întipărit în el, ca pe o placă de gramafon. Din când în când reînviau, chiar și atunci, când steaua se iveau mai rar. În zilele de mai apoi, când alte stele răsăriră, mă ajungea un dor nebun de steaua de odinioară. Atunci, învârtiam şurubul sufletului, iar placa, se pornia la drum. Steaua cetăţii mele aeriene reapărea, în vechea ei strălucire. Trăiam clipe de dulci emoţii, de poezie dulce.

— Din valurile vremii, iubita mea, răasai.

Cu zîmbetul pe buze, cu părul lung, bălai....

Ah, părul ei! Nu pot să-l uit, nici-odată! Era un păr bogat, frumos, fermecător, așa cum spuneau poezii din vremile acelea. De n'ar fi fost acest păr, n'aş fi văzut-o nici-odată. Aş fi trecut pe lângă ea fără s'o observ. Il purta pe spate, împletit într-o singură coadă. Iar uneori, coada se despletia pe jumătate. Atunci, îmi venia să-i strig:

— Nu-l mai împleti! Lasă-l așa. E mai fermecător, mai poetic.

Dar, era o stea la care n'aveam s'ajung nici-odată. Eu eram un copilandru, de patrusprezece ani, iar ea, fată mare. Mă mulţumiam cu indiscutabilul drept de-a o admira, de-a mă simţi fermecat de frumuseţea părului ei, şi atât.... Când razele soarelui se scăldau în vaiurile lui aurii, părea că s'a îndumnezeit toată firea. O contemplam şi atunci, cu răsuflarea oprită, ca pe-o desăvârşită întrupare a frumuseţii. O contemplau şi alţii, coplesii, desigur, de aceleaşi dulci emoţii.

Şi vedeţi, eu nu-i invidiam. Nu regretam nici-odată că nu sunt mai mare. Admiram frumuseţea de dragul ei, fără absolut nici-un interes. O copilărească, sinceră admirare. Ziceam de multe-ori în gândul meu:

— Păcat că nu-i sunt tată. Nu i-aş da voie să se mărite. Aş așeza-o într-o grădină cu flori, dând voie tuturor oamenilor s'o privească din depărtare şi s'o admire. Această stea cu păr frumos bălaiu să n'o atingă nimic pământesc decât admirarea....

Aveam dreptate. Odată, cine știe prin ce întâmplare, am ajuns în apropierea ei. Trecând pe lângă mine, valul ei de păr auriu mi-a atins obraji. Am roșit, desigur, și poate, atunci am simțit întâia-oară, că admirarea frumuseței trece uneori pragul curatului platonism. Această întâmplătoare atingere a produs o schimbare în felul meu de-a fi. De-acum, am început a-mi îndrepta privirile și către stelele pe cari, știam că o să le ajung și eu.... Păcat. Aș fi fost mai fericit, poate, dacă astăzi, dintre zidurile unei mănăstiri aș contempla eterna frumuseță.

Dar, au trecut toate. Când s'a măritat, am compătimit-o, felicitând în gândul meu pe norocosul muritor, căruia i-s'a dat să-și plimbe degetele prin valurile părului ei auriu. Iar când m'am însurat eu, am cătat să-mi găsesc, drept tovarășă a vieții.... o stea cu păr lung, bogat.

Să nu se mire nimeni, așadar, că sunt atât de inversunat adversar al părului retezat la femei. Moda aceasta nebună a năruit zidurile cetății mele aeriene. A ucis poezia frumuseței. E, poate, principala cauză a crizei, prin care trece astăzi poezia. Dar, n'avem să ne mirăm. Sufletul poetului, e supus și el, vremii; de-aceea, nici poezia nu poate fi altceva decât o oglindă fidelă a epocii în care se plămădește. Astăzi razele palidei regine a nopților amoroase nu se mai reflectă în pletele lungi, aurii, ale Ilenei Cosinzenei, ci într'o.... balegă de cal. N'o să reinvie poezia decât atunci, când va reinvia moda părului lung.

Singura mângăere a noastră, a celor din epoca poeziei valurilor aurii, e, că întâlnim ici-colo, câte-o reprezentantă a acelei epoci, care, nici nu-și dă seama, poate, de dulcea mângăere ce o varsă în sufletele noastre amărâte. Dar, ne cutremurăm de câte-ori le auzim plângându-se, că prea mult timp le răpește pieptănătura. Astfel de plângeri înseamnă totdeauna o nouă împrăștiere a.... ruinelor ce-au mai rămas din cetățile aeriene ale tinereței noastre.

Aseară, nu știu cum de n'am murit. Am revăzut steaua de odinioară, dar.... cu părul retezat. Am simțit, vă mărturisesc, aerul înădușitor al agoniei. Mi-am înecat apoi

durerea în câteva halbe de bere, cu presimțul, că astăzi o să scriu un foileton prost. Nici n'aș fi putut să scriu decât această elegie futuristă. Sunt rob al vremurilor, și eu. Ca să-mi lungesc agonia, am majorat, în bugetul nevastei, articolul privitor la coafor.

Sunt neconsolat. Pe bărbatul Stelei îl știam om energic, și totuși.... Hm! S'a schimbat lumea.... Dispar chiar și ruinele lumii vechi.... În locul ei a răsărit o lume păgână, care o să modernizeze chiar și pe bardul plopilor fără soț. Așa :

Prin valurile vremii, iubito te-am aflat
Cu buzele vopsite, cu părul rețezat!

x—y.

Roata vremii.

— Scrisoare către necunoscuta mea amică —

Când ți-am citit cartea postală, necunoscuta mea amică, am simțit mai mult ca ori-când, că roata vremii se învâрте mereu. Noi, minusculii viermi, agățați de spițele ei, ne învârtim cu ea până în clipa când, amețiți de iuțeala învârtirii cădem în abis. Și totuși, spițele nu rămân goale. Alte „minusculeități“ ocupă locul nostru, ca să se învârtă și ele, până în clipa fatală a căderii.

Delicatele slove ale scrisorii dumitale le-am citit de trei ori, le citesc și acum, când îți răspund. Mi-ai spus iubita mea amică un adevăr. Eu am „nostalgia vremilor când femeile purtau păr lung și rochii incomode“. E nostalgia trecutelor vremi, pe care o au toți oamenii, dela o anumită vârstă. O ai și dumneata, desigur. Ai vrea și dumneata, ca și mine, să se mai învâртеască roata și invers. Ai dori, desigur, o suspendare, măcar pe câteva clipe, a legii eterne. Dar ce folos! Legea eternă nu e supusă nouă, ca legile vremelnice.

Adu-ți aminte de timpul fericitei copilării. Cu părul pus cunună pe frumosul dumitale căpșor, ascultai din banca a treia explicațiile profesoarelor și profesorilor. Purtați cio-

rapi negri, rochiță albastră și șorț pestriț: uniforma școalei. Uneori, te revoltai împotriva „paragrafilor“ ne-miloși, cari înlănțuie libertatea. Te gândeai la clipa când, o să scapi de profesoarele „isterice“ și de profesorii „morocănoși“, cu interminabilele lor lecții de morală. Așteptai cu înfrigurare vacanța cea mare, când vei putea să respiri aerul libertății și vreme de două luni să te răzbuni asupra nemiloșilor „paragrafi“. Să îmbraci haine la modă, ciorapi colorați și ghetе galbene, iar părul, să ți-l „frizezi“ ca fetele mari. Uneori, îți mușcai buzele de năcaz că nu trece vremea mai repede, ca să fii odată fată mare, să te duci la bal.

Cu vre-o două zile înainte de încheierea anului școlar te vedeam îmbrăcată așa cum ai dorit zece luni de zile. Te și parfumai puțin, în piept îți puneai o floare albă, iar părul ți-l făceai „coc“, ca fetele mari. Când treceai pe lângă mine, zîmbeai, trebuie să recunoști, cu puțină răutate. Știam ce vrei să-mi spui cu acest zîmbet:

— Ți-e necaz, așa-i? Dar, a sosit ziua libertății. Jos uniforma, jos legile școlare, trăiască libertatea!

Îți zîmbeam și eu, dar nu cu răutate, și îți ziceam:

— Dragă, te prea grăbești! Vrei, nu vrei, o să devii fată mare. Atunci, ai dori să se întoarcă vremile înapoi, să re trăiești măcar o clipă din viața de copilă, și, nu se va mai putea.

Profeția mea se împlinea cam după șase săptămâni de vacanță. Sătulă de dulcele aer al libertății, te trezeai cu nostalgia.... zilelor de școală. Nu-ți găseai locul, erai mereu moftoroasă, nu-ți plăceau mâncările.... Te trezeai lângă dulapul cu hainele și.... scoteai uniforma. Uniforma atât de disprețuită în timpul școalei, acum îți era dragă. O îmbrăcai repede, alergai la oglindă, îți desfăceai cocul, îți așezai părul cunună și.... te priveai cu nesupusă duioșie. Îți venea să te săruți.... Când peste două săptămâni plecai din nou la școală, îți scaldai ochisorii în lacrimi, dar, nu numai de durerea despărțirii de părinți și frați, ci și de bucurie, că se începe iarăși anul cel de zece luni, cu disciplina lui, cu lecțiile, visurile și strengăriile lui.

Spune-mi, după ce ai terminat școala, nu erai „isterică“ de câteori vedeai că rândunelele se gată de drum, iar dumneata rămâi acasă? Când, la baluri, te învărteai în focul valsului, ascultând șoaptele frumosului cavaler care îți cuprindea mijlocul, n'ai fi fost mai bucuroasă să te găsești în sala de meditații a internatului, cu gândul la ziua de mâine și cu ochii la pedagoga care îți supraveghia toate mișcărilor? Nu te gândeai cu drag la fiecare pedeapsă ce ai primit în școală, la fiecare cuvânt de mustrare al profesoarelor?

Dar, vremea s'a scurs „cu grăbire“. Fetița de ieri a devenit fată, iar fata femeie. De câte-ori te cuprinde și acum nostalgia vremii când erai fată, iubita mea amică? Dacă o refacere a vremilor trecute ar fi posibilă, eu te asigur, că ți-ai reface, bucuroasă, și „retezarea părului“.

La ce te miri dar de nostalgia mea, care sunt probabil, cu un respectabil număr de ani mai în vârstă de cât dumneata? La ce atâta enervare în fata „Elegiei“ mele? Imi spui: ne-am săturat și noi de bărbații tunși și rași, îmbrăcați în haine practice, dar prea prozaice și de culori mohorâte. Dorim deci să adoptați și dvoastre pletele de odinioară“. O elegie cânti și dumneata, dar numai din cot, nu din inimă. Pletele de odinioară nu le-ai văzut decât în revistele ilustrate, în tablourile vechi, ori, pe scena teatrului și a operei. Cu sinceritate și cu dorul realizării omul nu dorește decât trecutul trăit. „Mai dorim, — spui dumneata, — să vă învesmântați în caftane și isliciuri, ba chiar spre a fi mult mai *romnatici*, imitați pe gentilomii Apusului de-acum câteva secole, cu ornamentațiile lor bătătoare la ochi, cu încălțăminte lor ciudată“. În dorința dumnitale de-a combate cu orice preț „Elegia“ mea, vezi, iubita mea amică, dai o dovadă nouă de nesinceritate. Nici poveste să doriți dvoastre, femeile, așa ceva.

Dimpotrivă, ați face tot posibilul să împiedecați reintroducerea acelor costume, dacă pe noi, bărbații, ne-ar apuca dintr'odată nebunia unei renaissance a romantismului de odinioară.

„Fiecare epocă își are felul ei de viață“, cum spui dumneata. Dacă noi am îmbrăca ișlicurile și caftanele, ori, costumele romantice din timpul cavalerismului, ar trebui să dispară căile ferate, telefonul, telegraful, decoltajul, pudra și câte altele. Roata vremii s'a învârtit și nu se poate reînvingea. Iar dacă s'ar putea, la toată întâmplarea ar re-
aduce integral vremile acelea. Vedeți dar, că noi, bărbații, n'am pierde nimic.

O singură dorință din scrisoarea dumitale aș dori să fie sinceră. E dorința ca „*în locul manierelor degajate ce noi, bărbații le avem în timpul prezent față de femei să ne însușim conduita protocolară, peste măsură de reverențioasă, de odinioară.*

Ai dreptate. În conduita noastră față de femei noi bărbații suntem ireverențioși, uneori, obraznici chiar. Ne permitem să le spunem cuvinte cu două înțelesuri, picanterii chiar, să le vorbim de rău și să le luăm peste picior. E o camaraderie necuviincioasă, ai dreptate. Dar, iubita mea amică, revenirea bărbaților la o conduită reverențioasă (dar nu peste măsură), depinde numai dela femei.

Indrumați-ne, vă rog, la ordine, de câte-ori suntem ireverențioși, ori, vă spunem cuvinte cu două înțelesuri. Nu mai stați de vorbă cu noi dacă ne-am dovedit a fi obraznici, ori, dacă vă luăm peste picior. Boicotați-ne, iubita mea amică, și te asigur că vom reveni, în scurtă vreme, la realitate. Se pot motiva multe, moda, părul scurt, ciorapii transparenti și celelalte, numai atitudinea ireverențioasă a bărbatului față de femeie nu se va putea motiva nici-odată. Această atitudine nu e *fel de viață*, ci degenerare a vieții. Ne-muritorul bard al plopilor fără soț a dorit revenirea vremilor dela „o mie patru sute“ dar nu în ce privește costumele și portul părului și a bărbii. El doria numai revenirea moravurilor de-atunci, când femeia era respectată, pentru-că se respecta ea însăși. Atunci femeia împunea bărbatului prin spiritul ei, nu prin golătatea sânuirilor și a spatelor, era o cetățuie ce trebuia cucerită, nu o mreją de prins pești.

O schimbare în conduită bărbatului față de femeie poate să aibă influență binefăcătoare asupra moravurilor. Constrângând pe bărbați la o conduită reverențioasă, atât prin un eventual boicot, cât și prin felul lor de-a fi, femeile noastre vor face societății cele mai bune servicii.

Ai dreptate, iubită amică, — vremea părului lung, a trecut. Nu avem putința să împiedecăm retezarea fermecătoarelor valuri aurii de păr, podoabele atât de frumoase ale capului acelora, cari sunt rânduite să îndulcească amărăciunea vieții noastre. Fiecare epocă își are felul ei de viață, e adevărat. Epoca de-a-cum e a părului tuns, ce să-i facem? În curând, probabil, vom vedea și femei pleșuve. Atunci, va reinvia poezia, căci de ce să nu poți asemana și chelia femeii cu luna?

De aceea, mă mir mult, amica mea iubită, cum au putut să scrie drăgălașele dumitale mănute fraza cu care închei scrisoarea: *Așadar, scutește-ne cu laudele dtale în favoarea părului lung!* Nu simți, că ai trecut puțin marginile.... competenței? Citindu-ți scrisoarea, mă așteptam ca la sfârșit să mă înviți a te scuti de atacurile la adresa părului retezat. Când colo, pe dumneata nu atacurile te-au supărat, ci.... laudele! Spune-mi, n'aș fi îndreptățit, după citirea scrisorii dumitale, să plâng vremile dela.... o mie patru sute?

Isfârșit, o indiscretă întrebare: de câți ani ești? Știu, că în privința aceasta nu ești prea bună matematiciană, dar corectura, o s'o fac eu. Aș vrea să știu, ești mătușă, (așa cum sunt eu unchiu), ori, nepoată? În cazul prim, vrei, nu vrei, voiui plânge, pentru-că vezi, părul se poate reteza, dar nu și anii. Roata vremii se învâрте, cu mătuși cu tot, numai înainte.

În cazul al doilea, prevăzut, cum vezi, încă la începutul acestei scrisori, te rog, primește respectuoasele mele complimente de unchiu, însoțite de un trist, dar binevoitor zîmbet.

x—H.

incepu-
sele mele
x-n.

mătuși
e poate
prim,
mătușă,
ciară,
Stiu,

mie
lupa
-au
esa
ca
ar-
in
re
u